

Folkhögskolan

FEMTIO
SMÅHISTORIER

AV

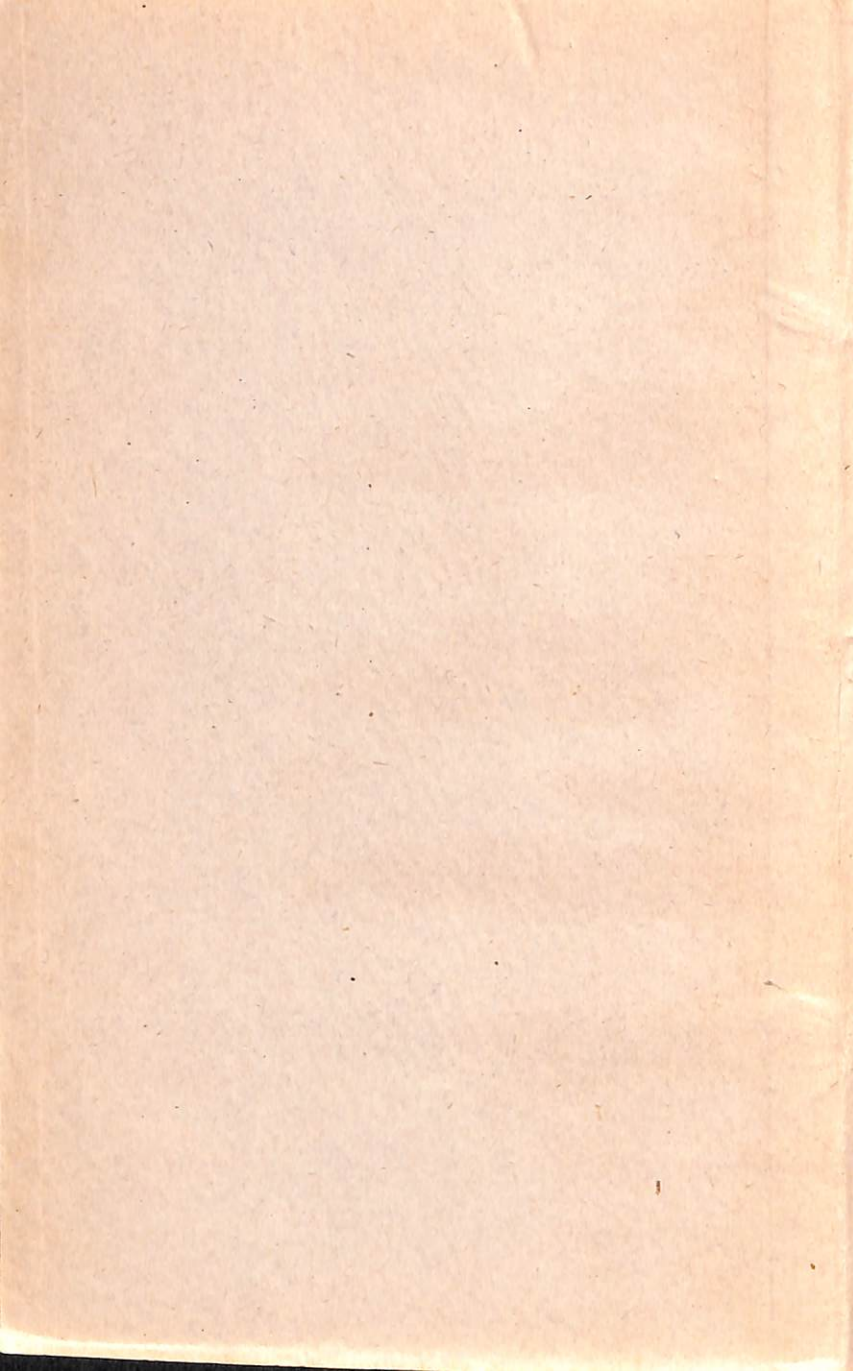
ANNA HOLGE,
F. D. LÄRARINNA I GÖTEBORG

ILLUSTRERADE AV JENNY NYSTRÖM

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

Pris 1 kr. 50 öre

50

SMÅHISTORIER

ILLUSTRERADE AV JENNY NYSTRÖM
LÄTTARE OCH ROANDE LEKTYR

ETT BIHANG TILL
SKOLANS LÄSEBÖCKER

AV

ANNA HOLGE,

FÖDD SJÖSTRAND, F. D. LÄRARINNA I GÖTEBORG

MED FÖRORD AV
PROFESSOR G. CEDERSCHIÖLD

STAVNING ENL. K. CIRK. D. 7 APRIL 1906.

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

50

EMÅNISTORIER

Redigerade af
L. M. H. S. S. S.

Utgått af
L. M. H. S. S. S.

Utgått af
L. M. H. S. S. S.

50

LUND

Lund 1921, Berlingska Boktryckeriet.

FÖRORD.

Med liv och lust måste barnen deltaga i skolarbetet, för att detta skall kunna bära god frukt. Det går icke an, att läraren ensidigt utvecklar barnens förstånd, han måste vädja även till deras känsla och fantasi, ty annars får han dem icke helt med sig.

Icke minst gäller detta om den dryga och svåra uppgiften att göra barnen förtrogna med vårt skriftspråk, som är så olikt barnens eget talspråk och har en så stor mängd för dem nya ord och ordförbindelser.

Att till grund för de många övningarna i läsning och muntligt eller skriftligt återgivande lägga endast allvarliga, uppenbart docerande eller moraliserande stycken är ett grovt missgrepp. **Innehållet** blir otillräckligt till att nog mångsidigt och livligt intressera barnen. De »nyttiga» och »lärorika» styckenas **språkform**, såsom varande jämförelsevis abstrakt och alltför starkt uppblandad med från tyskan lånade beståndsdelar, blir svårbegriplig och därjämte otjänlig till att av barnen själva användas i tal och skrift.

Utan tvivel har också mången lärare funnit nödvändigt att till omväxling med de reglementerade läseböckerna förelägga barnen lättare och mera roande lektyr. Men i valet av sådan har han sannolikt ofta

blivit villrådig, ty vi hava just icke någon riklig tillgång på för detta ändamål lämpad litteratur.

Ett enligt min mening ganska lyckat försök att i någon mån avhjälpa bristen och tjäna det här ovan antydda syftet föreligger i denna lilla bok.

Förf. har bett mig att här för de lärare och lärarinnor, som önska använda boken, påpeka,

att stycken därur böra under välläsningstimmarna föredragas av de barn, som läraren därmed vill uppmuntra och belöna, och åt vilka han då på förhand givit erforderliga anvisningar och tid till förberedelse;

att i boken förekommande dialoger böra väl tillgodogöras för inövning av uttrycksfull, »dramatisk» läsning;

att, när ett **längre** stycke lämnas till inövning, detta bör fördelas på **flera** lärjungar.

För egen del vill jag uttala den önskan, att denna lilla bok måtte bliva så omtyckt och använd, som den genom sin goda text och sina vackra illustrationer förtjänar att bliva.

G. CEDERSCHIÖLD.

1. Den nattgamle tomten.

Det hände en bonde, att han aldrig hann sluta sitt tröske förrän långt fram på våren, fastän han inte kunde märka, att han bärgade in mera säd än många bland grannarna.

Därför lade han sig en dag uppe på logskullen för att spana ut var all denna ymnigheten kom

ifrån. Han fick då se huru många tomtar kommo bärande var sin lilla rågnek, dem de alla förde in i hans lada. Bland dessa arbetare var en ganska liten, som icke hade mer än ett enda strå på axeln och pustade mycket tungt, när han lade det ifrån sig. Då sade bonden, där han låg och såg på detta:

»Inte är det värt, att du pustar så mycket: din börda var inte stor.»

Härpå svarade en av de andra:

»Hans börda är efter hans krafter, ty bara nattgammal är han; men du skall hädanefter få mindre.»

Efter den dagen försvann all välsignelse från bonden, som till slut blev ganska fattig och usel.

2. Tomten, som blev grann.

En bondhustru tyckte en gång, att hennes fina vetemjöl var ovanligt drygt, ty fastän hon mycket

ofta tog mjöl till hushållet, blev mjölbingen icke tom.

»Hur kan detta komma sig?» tänkte hon. »Det skulle jag gärna vilja veta.»

En dag, när hon kom till boden, såg hon genom dörrspringan,

att en liten tomte i slitna, trasiga kläder stod där inne och flitigt siktade över mjölbingen.

»Ack, en sådan rar liten tomtel!» tänkte hon.
 »Hur skall jag kunna löna honom? Jo, nu vet jag vad jag skall göra.»

Hon smög sig tillbaka in i huset, tog fram tyg och började sy en vacker dräkt åt tomten. När den blev färdig, gick hon till boden och hängde den över bingen. Sedan ställde hon sig bakom dörren och tittade genom springan för att se vad tomten tyckte om sina nya, vackra kläder. Han kom ganska snart, blev glad över kläderna, tog dem genast på sig och började åter sikta, men när då den nya dräkten blev mjölig, kastade han bort sikten och sade:

»Junker är granner,
 han sig dammer:
 han siktar aldrig mer!»

3. »Mina barn äro de vackraste i skogen.»

En ugglan såg se en jägare komma till skogen med bössan på axeln.

»Kära du, skjut inte mina barn!» bad hon.

»Hur skall jag veta vilka som äro dina?» frågade jägaren.

»Mina barn äro de vackraste i skogen», svarade ugglan.

»Jag skall akta mig för att skjuta dem», sade jägaren och gick.

Om aftonen fick ugglan se honom komma tillbaka med en hop skjutna uggleungar.

»Oj, oj, oj, nu har du skjutit mina barn ändå!» jämrade sig ugglan.

»Jag sköt de fulaste jag såg», sade jägaren.

»Ack», sade ugglan, »vet du inte, att var och en tycker, att hans egna barn äro de allra vackraste?»

4. Skrinet med det rara i.

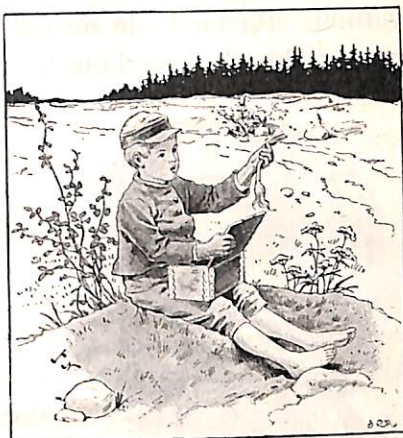
Det var en gång en liten gosse, som gick på en väg. Då han hade gått ett litet stycke, hittade han ett litet skrin. »Det är nog något riktigt fint och rart i det skrinet», tänkte han. Men hur han vände på det, och hur han bände på det, så var han inte karl till att få upp låset. Han tog det under armen och gick ett stycke till; då fann han en liten nyckel. Så gick han en bit till, och så satte han sig ned för att vila, och då hittade han på något riktigt kvickt. »Tänk», sade han för sig

själv, »det vore då bra lustigt, om nyckeln passade till skrinet! Nyckelhålet är lika litet som nyckeln.»

Så tog han upp den lilla nyckeln ur fickan; så blåste han först i nyckelpipan och sedan i nyckelhålet; så satte han nyckeln i hålet och vred omkring:

»Knack», sade det i låset, och då han tog i locket, var skrinet uppe. Men kan du nu gissa vad som låg

i skrinet? — — Det var en kalvsvans, och hade kalvsvansen varit längre, så hade historien också varit längre.

5. Rävén och vargen.

Rävén gick en afton och spatserade i månskenet. Då kom han till en brunn. Som han stod och såg ned i brunnen, fick han se en stor, präktig ost där nere i vattnet. »Ack, om jag hade den osten!» tänkte han och började fundera på hur han skulle kunna komma dit ned. Vattnet upphämtades i två ämbar, som hängde i var sin ände av en kedja. När det ena ämbaret vindades upp, gick det andra ned. Rävén satte sig i ämbaret, det bar

åstad ned i brunnen med fart, och det andra ämbaret gick upp. Men någon ost fanns icke. Det var ingenting annat än månen, som speglade sig i vattnet. Rävnen hade narrat sig själv. Där satt han nu och kunde icke komma upp ur brunnen.

Så hände det sig, att vargen var ute samma afton och kom till brunnen. »God afton, Mickel!» sade vargen. »Vad gör du där nere?» — »Ser du inte», svarade rävnen, »den sköna osten jag hittat? Jag orkar inte ensam äta upp den, kom hit ned, så skall du få hälften!»

— »Det vill jag gärna», sade vargen, »men hur skall jag komma ned i brunnen?» — »Sätt dig i ämbaret», sade rävnen, så går det av sig själv!»

Vargen satte sig i ämbaret, och emedan han var tyngre än rävnen, gick han ned, men rävnen, den skälmen, kom upp. »Farväl!» ropade han ned till vargen, »jag skänker dig hela osten.»

6. Rävnen och katten.

Det hände sig, att katten mötte mäster Räv i skogen, och som han tänkte, att rävnen var mycket slug och erfaren och hade stort anseende i världen,

sade han vänligt till honom: »God dag, käre mäs-
ter Räv! Hur står det till? Hur tar du dig fram
i dessa dyra tider?»

Räven betraktade katten högmodigt från topp
till tå och visste ej på en lång stund om han skulle
svara. Slutligen sade han: »Ditt svultna kräk, vad
tänker du på? Du understår dig att fråga hur jag
tar mig fram! Vad har du lärt? Hur många konst-
er förstår du dig på?»

»Jag förstår bara en en-
da», svarade katten anspråks-
löst. »Vad är det för en konst?»
frågade räven. »Då hundarna
äro efter mig, kan jag springa
upp i ett träd och rädga mig».

»Är det allt?» sade räven.
»Jag kan över hundra konst-
er och har därtill en hel säck
full med finter. Det gör mig
ont om dig, kom med mig,
så skall jag lära dig huru man
kan undkomma hundarna.»

I detsamma kom där en jägare med fyra hun-
dar. Katten sprang vigt upp i ett träd och satte
sig på en gren, där löven alldeles dolde honom.
»Lös upp säcken, mäs-
ter Räv, lös upp säcken!»
ropade katten ned till honom, men hundarna hade
redan fått tag i honom och höllo honom fast.
»Jaså, mäs-
ter Räv», ropade katten, »jag tror du är
fast med alla dina hundra konst-
er. Om du hade kun-
nat klättra som jag, hade du nu fått behålla livet.»

7. Lejonet och räven.

Lejonet, djurens konung, hade en gång inbjudit några av sina undersåtar till sin håla. Där lågo kvarlevor av lejonets måltid, vilka spridde en svår stank omkring sig. Björnen — som nu alltid skall sjunga ut med sina tankar, om också ingen frågar honom — hade knappt kommit in, förrän han brummade:

»Burr! En sådan fäslig lukt här är! Här stinker ju som på en avskrädeshög.»

Men lejonet låter ingen ostraffat fela mot respekten; den frispråkige Nallefick en örfil, som sträckte honom till marken med det samma.

»Det var rätt och lagom!» utropade apan, bugande och leende. »Lagom åt en sådan grobian, som inte förstår bättre. Här luktar ju som av rosor och liljor!»

Men detta var för mycket av det goda, och apan hade knappt talat ut, förrän lejonet lyfte ramen mot henne, så att hon måste lägga benen på nacken och ge sig av i ett huj, för att det icke skulle gå henne lika illa som björnen.

Och nu var djurens konung icke god. »Än

du då», sade han till räven, bistert grinande, »än du då, Mickel, vad känner du för en lukt?»

»Jag ber Ers Majestät underdånigast om ursäkt», svarade räven, »jag har snuva.»

8. Tuppen och räven.

Det var en gång en tupp, som stod på en sop-hög och gol och flaxade med vingarna. Så kom Mickel räv gående.

»God dag!» sade räven. »Du gal så vackert, men kan du också stå på ett ben och gala och blunda?»

»Skulle jag inte kunna det?» gol tuppen och ställde sig på ett ben, men blundade bara med det ena ögat; och sedan bröstadde han sig och flaxade med vingarna, som om han hade gjort ett riktigt storverk.

»Det var grant», sade räven, det var mest lika vackert som när klockaren sjunger; men kan du också stå på ett ben och gala och blunda med bägge ögonen på en gång? Det tror jag knappast du kan», sade Mickel.

»Visst kan jag det», sade tuppen, ställde sig på ett ben och blundade med bägge ögonen och gol. Men då tog räven honom om nacken, så att han inte hann gala slut, förrän det bar till skogs med honom.

I skogen stannade Mickel under en tall, slängde tuppen i backen, satte foten på hans bröst och ville ta sig en smakbit.

»Du är en hedning, Mickel», sade tuppen; »kristna människor bruka läsa bordsbön, innan de äta.»

Men Mickel ville inte vara någon hedning — nej, tycker någon det — utan släppte taget och skulle knäppa ihop händerna till bordsbön. Vips, flög tuppen upp i tallen.

»Du skall inte slippa undan för det», sade Mickel för sig själv. Så gick han bort och kom igen med ett par spåner efter timmerhuggarna. Tuppen kikade ned och undrade vad det kunde vara.

»Vad har du där?» frågade han.

»Det är brev, som jag har fått», sade räven, »vill du inte hjälpa mig att läsa dem, ty jag har glömt mina glasögon hemma!»

»Jag ville så gärna, men jag törs inte nu», sade tuppen; »där kommer en jägare, nu tar han sikte, han skjuter, han skjuter!»

Men då räven hörde talas om jägaren, satte han av i firsprång.

Den gången var det Mickel, som lät lura sig.

9. Den talande staren.

En hemmansägare hade en gång fångat en stare. Han behöll den hos sig, och staren lärde sig småningom att säga efter ett och annat, som han ofta

hörde. Hemmansägaren var en myndig man i sin ort och hade en tid varit nämndeman. Många av sockenborna kommo till honom för att få råd, och hans ord gällde mycket. När nu något var i olag eller nämndemannen eljest tyckte, att han borde visa sin myndighet, plögade han säga: »Vad är det här för ordning?» och tillade: »Vet ni inte vem jag är? Jag är Petter Svensson i Söderby»; så hette nämligen han själv och hans gård. Staren, som ofta hörde dessa ord, hade icke svårt att lära sig dem. Detta kom honom en gång väl till pass.

Nämndemannensjuknade och dog. Arvingarna togo hand om huset, men staren brydde de sig ej mycket om. Så hände,

att fågeln kom lös och flög ut i bygden. Där slöt han sig till en flock andra fåglar, som voro hemmastadda i fria luften. Men det gick ej bättre, än att allasamman fastnade i en fågelfångares nät. Snart kom denne för att se efter sin fångst. Han tog nu den ena fågeln efter den andra och vred om halsen på honom. Men när han sträckte ut handen för att taga staren, skrek denne, alldeles som om han vetat huru han bäst skulle frälsa sitt liv: »Vad är det här för ordning?» Fågelfångaren blev nu mycket förvånad, och ännu mer ökades förvåningen, då staren tillade: »Vet ni inte vem jag

är? Jag är Petter Svensson i Söderby.» — Nu ryggade fågelfångaren baklänges av häpnad och utbrast: »Å, vad hör jag! Aldrig kunde jag tro, att gamle nämndemannen skulle gå igen på det viset.»

Och så slapp staren undan.

10. Nalle.

Det var en gång en björnförare, som hade kommit med sin björn till en liten stad. Sent på kvällen var det, och björnföraren gick själv in på värdshuset och satte sig att äta. Björnen stod bunden ute bakom vedstapeln — stackars Nalle, som inte ville göra minsta kräk förnär! Men bister såg han ut.

Uppe på vindskammaren lekte i månskenet tre små gossar; den äldste var väl sex år, den yngste knappt mer än två. »Klask, klask», kom det uppför trappan; vem kunde det vara? Dörren knuffades upp — det var Nalle, den stora, ludna björnen! Han hade blivit utledsen på att stå ensam där nere, och så hade han krånglat sig lös och letat sig väg in och uppför trappan. Barnen blevo så rädda för det stora, ludna djuret, att de gömde sig i var sitt hörn; men Nalle sökte upp dem alla tre, rörde vid dem med nosen men gjorde dem ingenting ont. — »Det är bestämt en stor hund», tänkte de, och så klappade de honom; han lade sig på golvet, den minste gossen vältrade sig över honom och lekte, att han skulle gömma sitt ljuslockiga huvud i den svarta

björnfällen. Nu tog den äldste gossen sin trumma och slog en dundrande trumvirvel; då reste björnen sig på bakbenen och började dansa — se, det var förtjusande! — Gossarna togo var sitt gevär, Nalle måste också ha ett, och han höll ordentligt

fast det, ja, det var en präktig kamrat de hade fått, och så marscherade de: »Ett, tu, ett, tu!» — Då kom gossarnas mor och blev stående i dörren — du skulle ha sett henne, sett hennes skräck, det kritvita ansiktet, den halvöppna munnen, de stirrande ögonen! Men den minste av gossarna nickade så belåtet och ropade högt och muntert: »Vi bara leka soldater!» — Och så kom björnföraren.

II. Historien om Figge.

Lilla Figge hade blivit skrämmd för åskan, då han var mycket liten, och den förskräckelsen hängde i honom, till och med sedan han hade blivit stora pojken. Därför hade han aldrig någon riktig glädje av sitt sommarlov, ty alltid fanns det på himmelen någon molntapp, som kunde bebåda åska, och då var all hans fröjd slut. Han vågade sig knappt utom dörren, när det var kvalmigt, ty då kunde det vara åska i luften, och om han hörde det allraminsta buller, trodde han genast, att »Tor körde».

En dag hände emellertid, att lilla Figge var ute, och plötsligt började åskan gå.

Å, så förskräckt han blev! Han sprang hem, allt vad han orkade, fastän det inte är bra att springa, när åskan går. Men Figge sprang, så att han tappade mössan, ty det kunde ju vara möjligt, att blixten inte sprang så fort som han!

Äntligen kom han hem och in i sin kammare. Han var så försiktig, att han tog ur nyckeln, ty då kunde åskan inte komma in den vägen, trodde han.

Emellertid tyckte han inte ändå, att han var alldeles säker, utan drog fram bordet mitt på golvet och tog en kudde ur sängen. Sedan satte han sig på bordet med kudden på huvudet; ty han trodde, att åskan inte kunde gå mitt igenom en fjäderkudde.

Men så kom han ihåg, att han hade hört, att siden är dålig ledare för elektriciteten — och således också för åskan, som ingenting annat är —

och då skyndade han sig in i en garderob, där han visste, att moster Stina-Lenas gamla sidenkjol hängde på en krok.

Och så skyndade han sig och kröp under moster Stina-Lenas sidenkjol.

Men åskan kom allt närmare, och åskknallarna blevo allt starkare, och Figge hoppade till vid var knall och höll sig fast i kjolen, men då ryckte han lös kroken, som kjolen hängde på, och kroken föll ner och slog lilla Figge i huvudet.

Nu trodde han, att åskan hade slagit ner; och han skrek:

»Mamma! Mamma! Nu slog åskan ihjäl mig.»

Men när alla i huset skyndade till garderoben för att se efter vem det var, som skrek, så låg lilla Figge där på knä, darrande av förskräckelse, och hade moster Stina-Lenas sidenkjol om halsen.

Det var ju en alldeles förskräcklig händelse med den åskan?

12. En mänskenshistoria.

Lilla Axel ville platt icke lägga sig, utan slet sig ifrån barnflickan och sprang ut i trädgården; ty hans mamma hade en gång för alla befallt, att den lilla »snälla» gossen skulle få göra allt vad han ville och få allt vad han pekade på, och därför hade lilla Axel fått en alldeles förunderligt stark och bestämd vilja.

Han gick således ut i trädgården, där en dräng på kvällkvisten vattnade blommorna. Månen sken

så beskedlig på himmelen och speglade sig i ett ämbar vatten.

»Hör du, Petter», sade lilla Axel, »ge mig den där månen, som ligger i ämbaret.»

»Nej, snälla, lilla Axel, det kan jag inte.»

»Jaså, du säger nej — ja, du skall få», och så började lilla Axel att skrika: »Mamma, mamma, den otäcka Petter vill inte ge mig den granna månen, som ligger i ämbaret!»

Lilla Axels ömma mor hörde klagoropet, öppnade fönstret och ropade: »Stackars min snälla gosse! — Jaså, Petter, du vågar neka att göra barnet till viljes?»

»Söta frun, jag kan ju inte, han vill ju ha månen.»

»Ja, lika gott vad han vill; men lyd strax, annars är du körd ur tjänsten genast.»

Och därmed stängde hon fönstret.

Nu tyckte lilla Axel, att allt var bra, och räckte lång näsa åt Petter; men Petter blev alldeles förtvivlad och yr i huvudet.

»Nå, Petter, hit med månen, eller också får du flytta, ty det sade mamma! Hit med månen!»

»Söta, lilla Axel, jag kan ju inte.»

»Jaså, ja då skall jag skrika, så befaller mamma rättaren att ge dig stryk, vill du hit med månen, annars — skriker jag.» Nu visste drängen sig ingen råd, ty Axel öppnade just munnen för att gallskrika. Det var inte ett ögonblick att förlora.

Stackars Petter! Vad skulle han göra?

Hastigt fick han saken klar för sig. Han tog ämbaret, i vilket månen speglade sig, och slog hela dess innehåll över lilla Axel.

»Se där, lilla snälla Axel, han skall få sin vilja fram! Här har han den granna månen och litet vatten på köpet.»

Men Axel tyckte, när han fick det oväntade badet, att mångubben på himmelen nickade åt honom och sade:

»När barnen få
allt vad de peka på,
då går det både si och så!»

13. Gossen, som hade för vana att överdriva.

Det var en gång en gosse, som hade den fula vanan att överdriva. Då han i skogen sett en ekorre, brukade han komma hem och berätta, att han hade sett ett djur, som var lika stort som en björn. Om han i ett skott fällde två fåglar, brukade han skryta över att han skjutit några dussin.

En dag kom gossen till sin far och sade, att han hade sett en stor, stor råtta, så stor som en ox. »Visst inte», svarade fadern, »den var inte så stor som en ox.»

»Jo, lika stor som en ox», försäkrade gossen.

Fadern svarade intet härpå, men nästa dag företog han med sin son en utflykt. De gingo till fots och kommo snart till en liten bäck. »Vad är detta för en bäck, pappa?» frågade gossen. »Jo, den här bäcken är mycket farlig för den, som brukar överdriva», svarade fadern. »Du ser några stenar i vattnet; på dem kan man lätt gå över till andra stranden, men den, som har för vana att överdriva, faller på någon av dem och bryter benet.»

— Gossen blev vid dessa ord helt blek och började darra i alla leder. »Vad går åt dig?» sade fadern. »Jo, jag kom att tänka på den där råttan», svarade gossen. »Varför just på den?» återtog fadern. »Jo, jag tror, att den inte var större än ett får.» — »Jaså», svarade fadern, »låt oss nu gå på!» Han hoppade ut på den första stenen och räckte ut handen för att hjälpa gossen, men denne ropade förskräckt: »Ack, pappa, pappa, jag törs inte! Den råttan, den råttan! Jag tror inte, att den var större än en ekorre.» — »Skynda dig nu!» uppmanade fadern. »Ack, pappa, pappa», sade gossen, »den där råttan var bara en vanlig liten mus!»

Då skyndade fadern fram till honom, lyfte honom upp på sina axlar och bar honom över bäcken.

Gossen glömde aldrig den läxa han fått. Då han kände sig frestad att överdriva och skryta, behövde han bara tänka på råttan och stenarna i bäcken och kunde då hålla sig till sanningen.

14. En kapplöpning i det gröna.

I.

Det var en vacker söndagsmorgon om hösten. Solen sken, morgonvinden fläktade över stubben på åkrarna, bina surrade i ljungen, människorna gingo helgdagsklädda i kyrkan, alla varelser sågo förnöjda ut, och igelkotten hade icke heller skäl att vara missbelåten.

Han stod utanför sin dörr, såg sig omkring och vidgade näsborrharna för att suppa in så mycket frisk luft som möjligt, medan hans kära hälft pysslade om barnen. Så föll det honom in att gå och se på sina kålrötter, som växte helt nära. Han hade vant sig att kalla kålrotstegen för sin, så ofta var han där och kalasade med sin familj. När han kommit ett stycke på väg, mötte han sin granne haren, som just hade varit ute och besett kålrötterna, han också; han hade samma vana att kalla dem för sina.

»Varför är du ute och rultar så tidigt?» frågade haren försmädligt, ty han misstänkte vad igelkottens ärende var.

»Jag spatserar», svarade igelkotten.

»Spatserar», härmade haren och grinade med sina kluvna läppar. »Jag tycker, att du med dina ben gjorde klokast i att hålla dig hemma.»

Allt annat kan en igelkott fördraga, men icke att man gycklar med hans ben, ty han är av naturen något skevbent.

»Du inbillar dig väl», sade han och reste pigarna, »att du med dina ben kan komma fortare?»

»Det inbillar jag mig verkligen.»

»Nå, låt oss försöka, låt oss springa i kapp! Jag slår vad, att jag skall vara före dig vid målet.»

Haren skrattade omåttligt. »Vad sätta vi upp?» frågade han.

»En örfil åt den, som tappar», svarade igelkotten.

»Topp!»

De räckte varandra tass och slogo av, precis som det går till ibland tvåbenta harar och igelkottar.

»Nu kila vil» ropade haren.

»Så brått är det väl inte», menade igelkotten. »Jag har inte ätit frukost än, så jag behöver först gå hem och stärka mig med litet mat. Om en halvtimme är jag här igen; då skola vi pröva vem som är kvickast på foten.»

Det gick haren in på. När igelkotten kommit för sig själv, mumlade han: »Vänta bara, munsjör hare! Du är visserligen rapp i benen, men desto trögare till förståndet. Du förtjänar få dig en smäll på de långa öronen.»

II.

När igelkotten kom hem, sade han till sin hustru: »Skynda dig, gumma, och följ mig till kålrotstegen!»

»Vad står nu på?» frågade hustrun.

»Jag har slagit vad med haren om en örfil åt den, som tappar, att jag skall springa i kapp med honom och komma före. Du måste hjälpa mig.»

»Är du då rent av kollrig, min gubbe!» skrek fru Igelkott. »Hur kan du vilja mäta dig med haren — med haren! Bered dig du på att ta emot en sittopp, som känns! Men det blir en skam för hela vår familj.»

»Prata inga dumheter nu! Din man åtager sig ingenting, som han inte går i land med. Kom nu och giv noga akt på vad jag säger. Du ser den där långa åkern. Där är det vi skola springa, haren i den ena fåran, jag i den andra. Vi börja från den ändan, som är närmast. Du har ingenting vidare att göra, än att du hukar dig ned i min fåra vid andra ändan av åkern, och när haren kommer, reser du dig upp och ropar: Här är jag redan! — Har du förstått mig?»

»Ja», svarade fru Igelkott, som nu fann, att hennes man var fiffigare, än hon hade trott.

När igelkotten hade följt sin fru till hennes plats och sett henne huka sig ned i fåran, vandrade han till den ändan av åkern, där kapplöpningen skulle börja.

Snart kom haren dit och frågade om de fingo sätta i väg.

»Gärna för mig», svarade igelkotten.

»Ställning», kommenderade haren, och så ställde de sig i var sin fåra.

»Ett, tu, *tre!*» skrek haren, och som en pil satte han av. Igelkotten följde bara några få steg; sedan hukade han sig ned i fåran och låg där ganska bekvämt. Men när haren i fullt språng kom

till målet, reste sig där igelkottens hustru och ropade: »Här är jag redan!»

Haren studsade. Han trodde, att det var igelkotten själv, ty inom familjen igelkott ser mor ut alldeles som far.

»Låt oss springa en gång till!» föreslog haren. Och han sprang, så att han kunnat springa ihjäl sig. Igelkottmor däremot hukade sig bara ner i sin fåra. När haren kom fram till andra ändan av teget, stack igelkottfar i sin ordning upp trynet och ropade: »Här är jag redan!»

På detta sätt fortgick kapplöpningen fem och tjugo gånger fram och tillbaka, så att haren blev alldeles uttröttad, varemot det naturligtvis icke bekom igelkottparet det ringaste.

Haren måste då ge tappt och fick mycket riktigt sin örfil av igelkotten, och den ganska vass — det kan man nog tänka sig.

Sedan har man aldrig hört talas om någon kapplöpning mellan harar och igelkottar.

15. Diamanter och paddor.

I.

För länge, länge sedan levde en änka, som hade två döttrar. Den äldsta var så lik henne till både lynne och utseende, att man genast kunde se, att de voro mor och dotter, och bägge voro de så stygga och högmodiga, att ingen människa kunde uthärda att vara tillsammans med dem. Den yngsta

däremot bråddes på sin fader och hade fått hans milda och älskvärda väsen samt var även mycket vacker. Men som det är så här i världen, att man bäst kommer överens med sina likar, så var modern alldeles betagen i den äldsta dottern, under det hon avskydde den yngsta. Hon lät henne äta i köket och uträtta allt det grävsta arbetet i huset. Bland annat måste den stackars flickan två gånger

om dagen gå till en källa, en halv mils väg från hemmet, och hämta vatten i en stor kruka.

En dag, då hon var vid källan, kom en fattig gumma till henne och bad att få litet att dricka. »Gärna det, mor lilla!» sade den vänliga flickan, varpå hon strax sköljde sin kruka, tog upp vatten på det klaraste stället i källan och höll upp krukan åt gumman, så att hon bekvämt kunde dricka. Då den gamla druckit, sade hon: »Jag är en fe, som velat sätta ditt goda hjärta på prov, och därför har jag förklätt mig till en fattig gumma. Jag har funnit, att du är en vänlig och god flicka, och därför vill jag giva dig en gåva. För varje ord du talar skall antingen en

blomma eller en ädelsten falla ur din mun.» Därpå försvann feen.

Då flickan kom hem, bannade henne modern för det hon varit så länge borta. »Jag ber om förlåtelse, att jag dröjt så länge», sade den stackars flickan, och se — i det hon sade detta, föllo två rosor, två pärlor och två stora diamanter ur hennes mun. »Vad ser jag?» sade modern, utom sig av förvåning, »jag tror det faller pärlor och diamanter ur din mun. Hur kan det komma sig?» Flickan berättade nu vad som hänt henne vid källan, och under det hon talade, strömmade rosor, pärlor och diamanter ur hennes mun. »Nej, aldrig har jag sett på maken!» utropade modern. »Jag måste skicka min andra dotter till källan. Se, kära barn, vad som faller ur din systers mun; skulle du icke bra gärna vilja äga samma gåva? Du behöver bara gå till källan och hämta vatten, och när den fattiga gumman kommer och ber dig att få dricka, skall du vara vänlig och giva henne vad hon begär.» — »Jo, det skulle just passa sig för mig att gå till källan efter vatten», svarade den elaka dottern. »Men nu vill jag, att du skall gå och det strax!» ropade modern förargad.

II.

Flickan måste gå, men hon knotade och muttrade hela vägen. Hon hade tagit med sig den vackraste silverkannan i huset, och så fort hon kom fram till källan, kom där en präktigt klädd dam fram ur skogen och bad henne om en dryck vatten.

Det var samma fe, som visat sig för hennes syster, men som nu framträdde i en prinsessas skepnad för att pröva huru långt den stygga flickan skulle gå i sin elakhet. »Tror ni, att jag kommit hit för att passa upp er?» svarade den högmodiga flickan. »Jag skulle kanske ha tagit med mig den här silfverkannen enkom för hennes nåds skull? Drick så mycket ni behagar, där är vatten nog i källan.» — »Du är inte särdeles hövlig», svarade feen lugnt. »Men eftersom du är så ovänlig, giver jag dig den gåvan, att för vart ord du talar skall det komma en orm eller en padda ur din mun.»

Så snart modern fick se sin dotter komma, ropade hon: »Nå, mitt barn, hur gick det?» — »Jo, så gick det», svarade den elaka flickan, och strax kommo två ormar och två paddor ur hennes mun. »Vad ser jag? Vilken olycka!» utropade modern. »Men det är nog din syster, som rår för det, och hon skall också få umgälla det.» Därpå skyndade hon ut för att straffa sin yngsta dotter, men denna flydde till skogen och gömde sig där. Hon satte sig på en kullfallen trädstam och grät bittert. Plötsligt hörde hon någon fråga: »Varför gråter du?» och då hon lyfte huvudet, såg hon konungens son stå där. Han återvände från jakten och stannade, då han varseblev den gråtande flickan. »Ack, nådig herre, min moder har jagat bort mig från hemmet», svarade hon.

Då prinsen såg en mängd pärlor, rosor och diamanter falla ur hennes mun, blev han högligen förvånad och frågade varav det kom sig, och hon

berättade nu uppriktigt hela sin historia för honom. Prinsen fattade kärlek till den goda och vackra flickan och förde henne till sin faders slott, där han inom kort firade bröllop med henne.

Den elaka systemen blev hatad och avskydd av alla, och slutligen blev hon bortjagad av sin egen moder. Sedan hon länge irrat omkring i världen utan att finna någon, som ville mottaga henne i sitt hus, omkom hon i en ödemark.

16. Hälften var.

En adelsman, som bodde på ett slott långt in i landet, skulle just fira bröllop. Allt var i ordning till den ståtliga middagen; endast fisk hade man omöjligan kunnat erhålla, ty det hade stormat i flera dagar.

Men på själva bröllopsmorgonen kom en fattig fiskare upp till slottet med en stor flundra. Slottsherren stod just på trappan, omgiven av sina gäster, och blev mycket glad, då han fick se mannen. »En sådan vacker fisk», sade han, »bestäm själv priset, så skall ni få pengar strax, hur mycket vill ni ha?» — »Inte ett öre, nådig baron, hundra rapp på min bara rygg, det är vad jag skall ha för min fisk, och inte ett enda prutar jag av.»

Det blev icke liten förvåning bland de församlade. »Karlen är ju tokig», sade de, »han låter väl tala med sig.» Men den, som stod fast vid sitt ord, var fiskargubben. »Ja», sade slutligen baronen,

»låt honom få sin vilja fram, vi äro tvungna att ha fisken. Hör hit, Mats! Giv gubben där hundra rapp, men slå lätt och gör det här på stället!» Gubben tog lugnt emot femtio slag, men knappt var det femtionde givet, förrän han ropade: »Stopp, stopp! Jag har en kompanjon i den här affären,

och det är icke mer än billigt, att han får sin del.» — »Vad för slag? Kan det finnas två sådana tokar i världen? Var har du din kamrat? Säg hans namn, så få vi genast skicka efter honom.» — »Han är inte långt borta», svarade fiskaren. »Det är nådig barons egen portvakt. Den skälmen ville inte släppa in mig, förrän jag lovade, att han skulle få

hälften av vad jag fick för flundran.» — »Åhå, är det på det viset», sade baronen, »gå genast efter honom, han skall få sin del med den strängaste rättvisa.»

Portvakten fick därefter komma och mottaga sin andel av betalningen. Sedan blev han avskedad, men fiskaren erhöll en frikostig gåva.

17. Nyckeln och dörrlåset.

Det hände sig en dag, att en nyckel kom i gräl med sitt dörrlås. Orsaken vet jag inte — och de visste den inte heller själva; ty då folk grälar, veta de sällan riktigt varför.

Men som varken nyckeln eller dörrlåset hade förstånd nog att styra sitt sinne, blevo de under gnabbet riktiga ovänner. »Jag behöver dig inte, usla nyckel», gnisslade låset. »Och jag behöver ännu mindre dig», skrek nyckeln, ty det var pipa i nyckeln, och därför kunde han skrika, och låset var osmört, därför kunde det gnissla och gnälla.

»Gå din väg från mitt öga», sade låset, ty det tittade blott med *ett* öga eller nyckelhålet. »Ja, gärna, ty jag har passat upp dig nog», sade nyckeln och lät hänga upp sig på en spik för att vara *över* låset. Och så voro de skilda åt. Men låset fick sitta alltför mycket i fred, och nyckeln tyckte, att det blev tråkigt att hänga så där och ingenting ha att göra, och så kommo gångjärnen emellan och medlade fred.

Låset gav snart med sig, men nyckeln gjorde sig till.

»Nå, så skaffa vi en ny nyckel», sade gångjärnen.

»En ny nyckel», skrek den gamla, »nej för all del! Jag är visst inte oförsonlig», och så kom han

till låset och sade:

»Vi ha misskänt varandra, vi borde inte ha kommit i gräl. Jag kan ej begripa hur det varit möjligt.»

Men det blev aldrig riktigt helt ändå, ty var gång nyckeln vreds om, gnisslade låset.

Och sedan höllo de sämjan, ända till dess bägge blevo så gamla, att smeden bröt ifrån låset och kastade både det och nyckeln i en skräpkorg.

»Vi äro vänner i liv och död», sade bägge, men det sade de inte, förrän de bägge lågo i skräpkorgen.

18. Sagan om två kakelugnar.

I en stor sal stodo två kakelugnar, som skulle hjälpa varandra att värma upp salen. Men olyckan ville, att de hade fått mycket olika platser: den ena stod längst framme i salen, den andra i nedre ändan, just mellan två dörrar. Följden blev,

att den nedre kakelugnen i sitt hjärta avundades den andra, men på samma gång försökte härma honom och om möjligt överträffa honom.

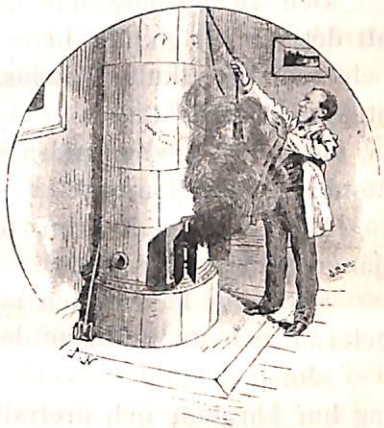
»Jag står här obemärkt», sade han för sig själv, »jag försöker sprida värme; men det tjänar ingenting till, ty det beständiga springet i dörrarna förstör alltihop. Han där borta, han är skyddad på alla sidor, han får berömmet, kring honom samla sig människorna, på honom ställa de bilder och blomvaser, honom tycka de om — alltsammans bara därför, att han fått en bättre plats.»

Länge försökte den nedre kakelugnen visa, att han kunde värma, han gjorde all sin flit för att förtjäna uppmärksamhet, men ingen brydde sig om honom, alla tänkte bara på den andra.

»De vilja inte märka mig», tänkte den olyckliga kakelugnen; »nu skola de märka, att jag finns, ty nu är jag förargad och vill visa dem, att också mitt tålamod kan ta slut.»

Och nästa gång han eldades, passade han på att täppa igen röret, så att röken slog in.

»Ser ni nu, go' vänner! Kanske ni nu också vilja låtsa, som om ni inte såge mig? — Nej, när

man inte kan utmärka sig genom det goda, så skall man utmärka sig i ont.»

Han vann verkligen så mycket, att han från den stunden behandlades med mera uppmärksamhet; man var rädd, att han skulle ryka in, och detta var också en sorts aktning.

»Jaså», tänkte han, »med godhet, genom att stilla och väl göra min plikt, vann jag ingenting; men när jag gjorde mig obehaglig, så började man observera mig. Litet krångel till skall ge ändå mera respekt.»

Och så började han krångla med spjället, så att det var ett elände, både när det skulle öppnas och när det skulle stängas. Kakelugnen förstod, att han på det sättet vann mycken uppmärksamhet, ja, vida mer än den andra någonsin fått; och han kände sig riktigt morsk.

Men en dag kom en byggmästare in, och en tjänare sade:

»Den här kakelugnen ryker in och förstör tapeterna, och nu krånglar den med spjället också.»

»Jo, jo», tänkte kakelugnen, »ni skall veta, att jag har karaktär och ärelystnad, och jag har föresatt mig att bli bemärkt, kosta vad det vill.»

Byggmästaren försökte med spjället — det ville inte gå; han försökte elda med några stickor — kakelugnen rök in.

»Jaså», sade byggmästaren, »det där skräpet riva vi ned, och så sätta vi dit en annan.»

Och samma dag blev kakelugnen nedriven, och då fann man felet: där låg en stor, stor massa

sot i det förnämsta röret, just i kakelugnens hjärta, och det borde man ha kunnat tänka sig; ty icke söker någon att utmärka sig genom elakhet, om där icke först ligger något svart på botten av hjärtat. Om världen är orättvis, — låt henne vara det! — men glöm därför icke själv att troget fylla din plats här i världen!

19. Gossen, som alltid var nöjd.

Det var en gång ett bondfolk, som hade ett enda barn, en gosse, och som det brukar gå, när det bara finnes ett enda barn, skämde de bort honom. Föräldrarna hade intet öga för hans fel, utan sade, att han alltid var nöjd och snäll. En dag var det bröllop på ett ställe; dit var också bondfolket bjudet, och som de aldrig gingo bort ensamma, togo de sin nöjde gosse med sig.

Då måltiden var slut, kom det äpplen, päron och bakelser på bordet, för var gäst en hel tallrik full. Gästerna mumsade och åto av fägnaden, och brudgummen gav åt barnen av allting, så mycket de ville ha. Då de stigit upp och skulle ut till dansen, kom den där gossen, som alltid var nöjd, och ställde sig vid brudgummen och grät. Strax sprungo föräldrarna från sin bänk för att se vad som var på färde. Brudgummen frågade pilten vad det var åt honom; men han bara grät allt värre och värre, och till slut grät mor hans med, och det var icke långt ifrån att far hans också grät.

Då frågade brudgummen igen: »Är du hungrig?» men gossen skrek: »Ack, jag är ju redan mätt!» — »Jag tänkte just det», sade modern; »min gosse är ju alltid nöjd», och därvid snyftade hon.

»Kom då hit!» sade brudgummen, »så skall jag stoppa dina fickor fulla med bakelser!» Men gossen skrek ännu ondare: »De äro ju redan fulla båda två!»

»Tänkte jag icke det», snyftade modern, »vår gosse är så nöjd; det måtte fattas honom något annat.»

Brudgummen sade: »Gå då hem och töm dina fickor och kom igen, så skall du få mera!» Då skrek han ändå mycket värre: »Jag har varit hemma tre gånger förut.»

»Nej», sade modern, »det är icke det, som är felet; vårt barn är så lätt att ställa till fred; det måste vara något annat», och därmed snyftade hon och grät sina modiga tårar.

»Gå då hem och kom igen än en gång!» sade brudgummen; men då skrek gossen som förtvivlad: »När jag kommer igen, ha de andra ätit upp alltsammans.»

»Vi ställa undan alltsammans åt dig och äta ingenting mer», sade brudgummen, och då log den lille och sprang.

Men modern sade: »Är det icke rörande vad vår gosse alltid är nöjd och belåten!»

»Ja, det må alla veta», sade fadern, »ett sådant barn finns det icke maken till.»

20. Plättar och gröt.

En student var informator hos en familj på landet. Hans lärjungar voro två gossar, som visserligen voro långt ifrån elaka, men mycket illa uppfostrade och i högsta grad själsvåldiga.

Den beskedlige informatorn bad dem och talade så vackert, att han kunnat röra en sten; men ungherrarna voro och förblevo desamma. Bland andra oseder hade de också den att aldrig låta något gott, som dugde att äta, vara i fred. Om det var möjligt, togo de för sig hela nävar med socker ur sockerskrinet, eller hällde de all grädden i sina koppar, eller knepo de bort det bästa, som ställdes på bordet. Läraren bestraffade alltid de små söta gossarnas försök, så att de blevo litet rädda, men någon bättring följde aldrig. De hittade blott på att bära sig slugare åt en annan gång för att bakom magisterns rygg göra nya försök. Så själsvåldiga barn finnas icke nu för tiden — det är nog säkert — men det kan vara roligt att veta hur det kunde gå till i forna dagar.

Magistern märkte nog, att hans gossar icke läto rätta sig av några föreställningar, och tänkte

dörför: »Jag skall nog hitta på något verksammare medel.»

En afton voro föräldrarna borta och endast magistern och gossarna hemma. Det tillsades om kvällsvarden, och alla tre gingo ned i salen. Magistern märkte strax en viss oro hos gossarna och insåg genast, att orsaken därtill var den, att ett stort fat med nybakade gräddplättar redan stod på ena ändan av bordet. »Nu skall jag sätta ungherrarnas tålmod på ett hårt prov», tänkte ma-

gistern och satte sig icke genast till bords, utan gick fram och tillbaka, så att det var en ren omöjlighet för gossarna att taga för sig, utan att han skulle

märka det.

Då han hade gått en god stund, bar man in ett fat varm, rykande gröt, som sattes på den andra bordsändan.

»Se så, nu skola vi sätta oss», sade magistern och gick fram till bordet, tog ljussaxen och skulle snoppa ljuset, men — råkade att släcka det.

Men som han släckt det, bytte han om plats för faten, så att den heta gröten kom att stå, där

plättarna förut stått, och tvärtom. Magistern hann ej åter tända ljuset, förrän hans snälla gossar började skrika, och då det blev ljus i salen, stodo de med händerna fulla av het gröt. De stackars gossarna skulle skynda sig att taga några plättar och körde händerna ned i grötfatet i stället.

Detta tog bättre än alla föreställningar och påminnelser, och gossarna aktade sig i framtiden för att taga för sig utan lov.

Detta hände för mycket länge sedan, och det är rätt väl det.

21. Karin på vakt.

Ute vid kusten bodde fiskar Anders med sin 10-åriga dotter Karin. Flickans mor var död, och då fadern var ute på havet, satt Karin ensam i stugan, men rädd var hon icke, utom då blåsten ven alltför hårt i knutarna och hon tänkte på den lilla båten, som slungades hit och dit av vågorna.

En stormig höstkväll, då Anders skulle ut och bärga näten, sade han till Karin: »Jag har glömt att köpa ljus i sta'n. Gå nu till grannens, min flicka, och låna ett att sätta i lyktan. Du måste hänga ut den vid den gamla tallen, eljest hittar jag visst aldrig genom inloppet, så mörkt som det ser ut att bli i kväll.»

Därmed gick far. Karin svepte in sig i den tjocka grå schalen, som hon ärvt av mor, och så bar det åstad. Hos grannen lekte barnen muntert,

och mor bjöd på kaffe i den trevliga stugan. Karin hade nog gärna stannat en god stund, men det tordes hon inte. »Far kan i mörkret stöta på det stygga skäret, som mången redan råkat i olycka för», tänkte hon. Hon hälsade därför från far och frågade om hon kunde få låna ett ljus. »Det skall

du visst få, min lilla tös», svarade grannmor, »men vi ha bara den här stumpen. Kanske den ändå räcker; det är den tjocka ändan.» Karin tackade och neg, fick ljuset insatt i lyktan, och snart stretade hon åter fram genom blåsten och mörkret. När hon trevat sig fram till det gamla trädet på

klinten, ställde hon lyktan så, att intet skulle skymma ljuset, och lyssnade efter ljudet av faderns årtag. Men hon hörde endast vågornas brus och stormen, som blev allt häftigare. Plötsligt märkte hon, att ljuset var nära att brinna ned i pipan. Vad skulle hon göra, om det toge slut, innan fadern hunne komma? Han skulle då icke kunna hitta vägen. Då fick hon en tanke. »Nu vet jag vad jag skall göra; jag skall tända upp ett bål att lysa far.»

Hon bröt ned och samlade hop alla vissna kvistar hon kunde räcka och staplade upp dem så, som hon många gånger gjort i spiseln där hemma. Sedan tog hon försiktigt ljuset ur lyktan, höll för det med ena handen och satte det under de torra barren. Snart stod lågan högt i vädret.

Nästan i samma stund hördes ett skott ute från havet. Karin blev så förskräckt, att hon var nära att falla omkull. Hon visste, att man, när något skepp var i stor fara, sköt därifrån för att begära hjälp. Hon glömde, att hennes far icke hade någon kanon i sin båt, men vore far i nöd, så gällde det att hålla elden vid makt. Hon klättrade upp i den gamla furan, bröt av vissna grenar och lade dem, den ena efter den andra, på elden. De torra grenarna brunno friskt och kastade ljus långt ut åt havet.

Det var en lång afton för Karin. Kölden var stark, men det märkte hon ej; därtill hade hon för bråttom, och dessutom spred elden värme. Omkring tre timmar hade hon stått på klinten, då hon plötsligt hörde årtag. Hon lyssnade; nu hörde hon något, som hon ej kunde misstaga sig på. Det var en båt, som drogs upp på land. Hon hörde tydligt hur den drogs fram över stenarna. Kort därpå hörde hon faderns fotsteg på stigen, och snart stod han hos henne under den gamla tallen. Hon flög honom om halsen. »Å, jag var så rädd, att du aldrig skulle komma igen! Var det du, som sköt?»

»Din lilla toka, hur kunde du tro, att jag hade

kanoner på min lilla båt? Men du är en präktig flicka; med din fyr har du i natt räddat många människors liv.»

Nu berättade han, att ett stort skepp hade kommit på orätt väg. När Karins fyr började lysa, hade kaptenen märkt hur nära land han var. Han lät skjuta ett skott, på det att lots måtte komma ombord. Fiskare-Anders hade då rott dit och styrt skeppet förbi det farliga stället. Helt visst skulle skeppet hava förgåtts, om ej Karins eld hade brunnit uppe på klinten.

Hur glad Karin blev, när hon fick veta detta, kan var och en säkert tänka sig.

22. Musikanterna, som skulle till Bremen.

En man hade en åsna, som i många år hade tjänat honom troget, men hennes krafter började bli mindre, så att hon inte längre dugde till tungt arbete. Då ville ägaren dra in på hennes foder, men det tyckte åsnan var fullt gjort; hon sprang sin väg. »Jag reser till Bremen», tänkte hon; »där kan jag bli stadsmusikant.»

Rätt som det var, såg hon en jakthund ligga på vägen och flämta, med tungan långt ut ur munnen. »Varför flämtar du så?» frågade åsnan. »Ack», sade hunden, »för att jag är gammal och inte mer kan vara med på jakt, så har min husbonde velat slå ihjäl mig; därför har jag tagit respass. Men hur

skall jag kunna förtjäna mitt bröd?» »Vet du vad», sade åsnan, »jag går till Bremen för att bli stadsmusikant där; följ med!» Hunden tyckte det var ett gott förslag, och de gingo vidare.

Snart fingo de se en katt, som satt vid vägkanten och såg ut, som om han hade ätit upp nådåren för räven. »Vad går det åt dig?» frågade åsnan. »Ack», svarade katten, »vem kan vara glad, när det gäller ens liv! Jag börjar bli till åren nu, och mina tänder börja bli slöa, så att jag hellre sitter bakom spisen och spinner än går på jakt efter råttor; därför vill min matmor dränka mig. Nu har jag visserligen listat mig undan, men vart skall jag ta vägen?»

»Följ med oss till Bremen! Där kan du bli stadsmusikant, du förstår dig ju på att göra musik, du.» Det förslaget, tyckte katten, var inte så dumt; han följde med.

Om en stund gingo de tre musikanterna förbi en gård; där satt tuppen på grindstolpen och skrek av alla krafter. »Du skriker, så att det går igenom märg och ben», sade åsnan. »Vad skriker du för?»

»Kukeliku», skrek tuppen, »frun har sagt, att hon skall låta koka soppa på mig i morgon, och då måste jag ju låta hugga huvudet av mig i kväll. Kukeliku-u-u!» »Å, du rödkam, följ hellre med oss till Bremen! Något bättre än döden kan du väl finna där. Du har en god röst, och om vi muscера tillsammans, så blir det något av.» Ja, tuppen var inte sen att följa med, och nu traskade de åstad alla fyra.

Men de kunde inte hinna fram till Bremen på en dag. När det blev kväll, kommo de till en skog, där de måste vila över natten. Åsnan och hunden lade sig under ett stort träd, katten klättrade upp och lade sig på en gren, och tuppen flög upp i

toppen, där han var tryggast, och såg sig om åt alla fyra väderstrecken, innan han tor-des somna. Men då tyckte han sig se ett ljus lysa på av-stånd, och det talade han om för sina kamrater. »Här måste finnas ett hus i närheten», sade han. »Då måste vi gå dit», sade åsnan, »ty här är dåligt härbärke.» Och hun-den sade: »Ja, ett par ben med litet kött på skulle sma-ka riktigt skönt!»

Nu gingo de åt det håll, varifrån ljuset lyste, men när de kommo fram, vad fingo de se? Jo, ett klart upplyst rövarnäste. Åsnan, som var störst, ställde sig vid fönstret och tittade in. »Vad ser du?» frågade tuppen. »Ett dukat bord med härlig mat och dryck», svarade åsnan, »och rövare sitta runt omkring och smörja sig.»

»Det vore något för oss, det», sade tuppen. »Ya, ya, den som bara vore där!» sade åsnan.

Djuren började nu lägga råd hur de skulle

kunna få rövorna därifrån, och till sist funno de på ett sätt. Åsnan ställde sig med framfötterna på fönsterkarmen, hunden hoppade upp på åsnans rygg, katten klättrade upp på hundens, och sist flög tuppen upp och satte sig på kattens huvud. Sedan började de allsamman på givet tecken med sin musik: åsnan skrek, hunden skällde, katten jamade, och tuppen gol, och därpå störtade de in genom fönstret, så att rutorna flögo i bitar. Rövorna, som redan hade blivit förskräckta av det gräsliga skriket, kunde inte tro annat, än att det var ett spöke; de flydde ut i skogen, yra i huvudet av förskräckelse. Men de fyra kamraterna satte sig till bords och åto, som om de ämnade fasta i fyra veckor efteråt.

När musikanterna voro mätta, släckte de ljusen och sökte upp sovplatser åt sig, var och en efter sin natur och smak. Åsnan lade sig på gödselhögen, hunden bakom dörren, katten i spisen, och tuppen satte sig på takbjälken, och som de voro trötta, somnade de snart. Då midnatten var över och rövorna märkte, att ljuset var släckt och allting tyst i huset, sade anföraren: »Vi borde ändå inte ha låtit vettskrämma oss så!» Och han befallde en rövare att gå bort till huset och undersöka. Den utskickade fann allt tyst och lugnt, gick in i köket, ville tända ett ljus, tog en svavelsticka och höll den intill vad han trodde vara ett par eldkol i spisen. Men det var inga eldkol, det var kattens glödande ögon, och katten flög i ansiktet på honom, spottade och klöste. Då blev han

ytterligt förskräckt och sprang ut genom baddörren, men hunden, som låg just där, sprang upp och bet honom i benet, och då han skyndade över gården förbi gödselhögen, gav åsnan honom en duktig spark med ena bakhoven. Av allt bullret blev tuppen väckt och skrek med full hals: »Kukeliku!»

Då sprang rövaren allt vad han kunde tillbaka till sina kamrater och sade: »Usch då, där inne i spisen sitter en gräslig häxa, som har spottat åt mig och rivit sönder mitt ansikte med sina långa naglar! Men utanför dörren står en man med en kniv; han har stuckit mig i benet; och på gården ligger ett stort odjur, som slog mig med en träklubba, och uppe på taket sitter domaren och ropar: 'Tag fast tjuven!' Lycka var, att jag kom undan med livet.»

Sedan vågade rövarena aldrig komma i närheten av huset, men de fyra musikanterna funno sig så väl där, att de inte brydde sig om att fara till Bremen, utan stannade kvar, och det är riktigt sant: den, som sist berättade det, lever ännu.

23. Rävesan.

Det var en gång en räv och en rävesa, som bodde långt inne i skogen i rävhuset. De levde så gott tillsammans, som äkta folk kan göra det. Men så hände en dag, att räven gick i bondens höns hus och åt upp hönsen, rubb och stubb. Det

var väl mycket för honom. Så blev han sjuk och dog. Hur mycket rävesan än sörjde och grät, så hjälpte det icke. Han var död och förblev död.

Men efter någon tid började det komma friare till änkan. Lördagskvällen bultade det tre slag på rävhusetts dörr. »Gå ut, Murra; och se vem det är», sade rävesan. Hon hade till tjänstflicka en kissa, som hette Murra. Då flickan kom ut, stod där en björn på tröskeln.

»God afton», hälsade björnen.

»God afton tillbaka», sade Murra.

»Är rävesan hemma i kväll?» frågade han.

»Ja, hon sitter inne», svarade flickan.

»Huru är det med humöret i kväll, låter det illa eller väl?» frågade björnen.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer över husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade kissan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade björnen.

Då kissan kom in, frågade matmodern:

»Vem är det, som tassar och bultar på, så att jag inte kan kvällsro få?»

»Det är dina friare», svarade kissan, »jag skulle bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen gör slut.»

»Hurudan rock har han?» frågade rävesan.

»Fin, vacker, brun», sade Murra, »duktig karl och galant uppsyn.»

»Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöver inte hans råd.»

Murra gick bort, gläntade på dörren och sade:
 »Hon ber dig hemåt gå. Hon vill inte ha nå-
 got råd.»

Ja, så återstod det inte annat för Nalle än att
 luffa i väg.

Nästa lördagskväll bultade det på igen. Den
 gången stod det en ulv utanför.

»God afton», sade ulven.

»God afton tillbaka», svarade Murra.

»Är rävesan hemma i kväll?» frågade han.

»Ja, hon sitter inne», svarade flickan.

»Hur är det med humöret i kväll, låter det
 illa eller väl?» frågade ulven.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer
 över husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stac-
 kars hon», sade kissan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd,
 som på sorgen gör slut», sade ulven.

»Vem är det, som bullrar och bultar på, så
 jag inte kan min kvällsro få?»

»Det är dina friare», svarade kissan, »jag skulle
 bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen
 gör slut.»

Nej, först ville rävesan veta vad slags rock han
 hade.

»Len, vacker, grå, lång kropp och litet på»,
 svarade Murra.

»Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöver
 inte hans råd», sade änkan, och då Gråtass fick
 det budet, måste han gå tillbaka med oförrättat
 ärende, han också.

Tredje lördagskvällen gick det på samma sätt. Det bultade tre slag på dörren; kissan kilade ut. Där stod en hare.

»God afton», sade han.

»God afton tillbaka», svarade hon. »Är det främmande, som är ute och färdas så sent på kvällen?»

Ja, det var så, och så frågade också han om rävånkan var hemma och hur det stod till med humöret.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer över husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade Murra.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade haren.

»Vem är det, som trippar och bultar på, så jag inte kan min kvällsro få?» sade matmodern, då Murra kom in.

»Det är nog friare, det, mor!» svarade kissan.

»Hurudan rock har han?»

»Mjuk, vacker, vit — tät vadmal och utan slit», sade Murra. Men det blev inte bättre för det. »Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöver inte hans råd», svarade rävesan.

Så var det den fjärde lördagskvällen. Bäst det var, hördes åter tre slag på dörren till rävhuset.

»Gå ut och se vad som är på färde, du», sade matmodern till tjänstflickan.

Då Murra kom ut, stod där en räv utanför tröskeln.

»God afton och tack för sist», sade räven.

»Tack själv för sist», svarade flickan.

»Är rävesan hemma i kväll? Huru är det med humöret i kväll, låter det illa eller väl?»

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer över husbonds död; hon vet sig ingen råd, staccars hon», sade flickan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade räven.

»Vem är det, som svansar och bultar på, så jag inte kan min kvällsro få?» frågade rävesan.

»Å, det är friarna dina. Jag skulle bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen gör slut.»

»Hurudan är rocken?» frågades rävfren.

»Mjuk, vacker, röd, just sådan som hans, som är död», svarade Murra.

»Kära, med honom vill jag gå, han har nog goda råd», sade änkan. »Tag hit mina sockor grå och knäpp på mig mina skor så små, jag vill gärna med honom gå.»

Honom ville hon ha, och så blev där kalas och bröllop hos rävesan. Och om han inte varit i hönsgården, han också, så leva de i rävhuset den dag i dag är, både han och hon.

24. Den fula handen och den vackra handen.

»Nu ska ni få höra!» sade farmor till Petter och Lotta, som sutto på golvet framför spisen, och de lyssnade uppmärksamt på farmor, när hon började:

Det var en gång en ung bonddräng, som gifte sig med en ung flicka. Hon hette Gertrud, och han hette Sven. De nygifta flyttade in i sin egen stuga, som hade tvåkamrar, och framför den stod en ränn, där fåglarna sjöngo. En ladugård hade de också, både ko och får och grisar; husgeråd hade de och mat fullt upp. Och de voro lyckliga och

sade: »Nu ska vi göra oss glada dagar och riktigt njuta av livet.» Och så började de äta och dricka och sovo om nätterna långt in på morgonen och lade sig om dagen också att sova.

En vacker dag, just som de skulle äta kvälls- vard, så fingo de se — en stor, ful, svart hand med långa fingrar komma in i stugan, men om den kom genom dörren eller fönstret, det sågo de icke. Ser ni, så här kom hon, så här långsamt, gripande mot bordet, och tog bort skålen med

vällingen mitt för deras näsor, som blevo så långa, mån I tro, att de kunde ha stött emot varandra, om icke Sven och Gertrud hade fallit baklänges av bara förskräckelse, när den stora, fula handen kom och tog bort deras kvällsvard och försvann, ingen kunde begripa huru. Men de sade: »Vi ska inte bry oss om det, utan lägga oss att sova, och så är det i morgon lika gott.» Men de hade svårt att sova, ty uven satt i rönnen och skrek: »Uh, hu, hu!» Och de tyckte, att den fula handen stökade i stugan, men det var så mörkt, att de ingenting kunde se.

Slutligen somnade de likväl. När de vaknade, var det husa dagen, och då sade mannen: »Gå nu upp, hustru, och koka kaffe!» Hustrun gjorde upp eld, men just som hon skulle taga kaffepannan, vad tron I hon fick se? Jo, den där stora, fula handen, som grep i handtaget på kaffepannan och for ut med henne i ett huj, som om det varit genom väggen.

Nu blev mannen mycket ond och sade: »Ja, kom du bara en gång till, din fuling, så skall jag klämma dig, så du skall minnas det; och nu går jag till länsmannen, jag.» Och han steg upp, klädde sig och ville sätta på sig helgdagsrocken. Men då han skulle taga ned den från spiken, kände han, att någon drog i rocken, som var starkare än han, och när han såg sig om — se, då var det den fula, stora handen, som höll i hans rock och försvann med den, innan Sven hunnit begripa huru det gick till.

Så gick det nu var dag. Varenda dag kom den fula handen in i stugan och tog bort något, än mat, än kläder, än husgeråd. Nu började man och hustru bliva ängsliga och tänkte: »Hur skall det gå?» En dag hörde de kon råma, och så fingode se den fula handen, som drog henne vid hornen inåt skogen. Då började Gertrud bitterligen gråta och visste sig ingen råd mer. »Nu har jag ingen mjölkfår mer att sätta för min man», sade hon. »Vad skall jag ge honom att äta?» Hon tänkte mera på mannen än på sig själv, ty hon var i botten en god och beskedlig människa.

Som Gertrud nu grät och såg upp mot himmelen och bad Gud om råd, tyckte hon, att hon hörde en fågel i trädet sjunga:

»Flit förvärvar bröd,
flit fördriver nöd.
Kommer vackra handen in,
så far fula handen ut.»

När hon hörde detta, blev hennes hjärta lättare. Hon torkade sina tårar, tog spinnrocken fram ur vrån, där han med lintåten på stått bortglömd i flera veckor, och började spinna: surr, urr, surr, urr. Hon tyckte det lät så roligt. »Vad är det för rolig musik?» frågade mannen, i det han vaknade.

Och nu berättade hustrun för honom huru fågeln sjungit i trädet och huru hon tänkt, att om de började arbeta, så kunde det bli annorlunda med dem. Och han rev sig bakom örat och tänkte,

att det kunde vara någon sanning i det där, och så kysstes de och lovade varandra, att de skulle börja leva på annat sätt.

Hela dagen arbetade de var på sitt håll, och hela dagen syntes ej den fula handen till och tog ingenting från dem. Men sant är, att de hade icke mycket att mista, ty så hade den fula handen farit fram. De hade kvar bara en enda gryta och litet potatis i en korg, men intet bröd. När den unga hustrun om aftonen kokade potatisen i grytan, tänkte hon: »Tänk, om den fula handen nu kommer och tar grytan med!» Och hon var i stor ångest. Men nej, ingen ful hand syntes till, och när potatisen var kokad och hon skulle sätta den på bordet, se, då såg hon en liten vit, vacker hand, som lade en brödkaka vid hennes tallrik och en vid Svens. Och fågeln i trädet sjöng:

»Flit förvärvar bröd,
flit fördriver nöd.
Dröjer vackra handen inne,
så blir fula handen ute.»

Hon blev så glad, så glad, att hon så när hade släppt potatisen ner på golvet för att springa fram och kyssa den lilla välsignade, vita, vackra handen, men denna försvann i detsamma. Nu kom mannen in från sitt arbete med en stor börda ved, och hustrun berättade under glädjetårar vad hon sett. Han blev också hjärtans glad, och de

satte sig ned att äta. Och på många, många dagar hade maten icke smakat dem så väl. De kände sig lyckligare än på länge och tackade Gud.

Nu blev det ett annat liv. Var morgon stego de upp i dagningen och arbetade hela dagen, så att de ibland voro så trötta, så trötta. Men så fingo de ock uppmuntran, ty var dag kom den vackra handen in med några av de saker, som den fula handen hade dragit bort; ja, en vacker dag satte hon kaffepannan i spisen och hängde Svens helgdagsrock upp på spiken. Men det allra roligaste var, att en afton fingo de höra ett råmande utanför fönstret. »Min kossa, min kossa, min Majros!» ropade Gertrud och sprang ut. Och se, det var verkligen Majros, som kom igen — den vackra handen förde henne vid hornen — och hon såg på Gertrud med stora, vänliga ögon och råmade förnöjd.

Sven och Gertrud blevo allt flitigare, och slutligen blevo de förmögna. De hjälpte gärna fattigt folk med det goda, som de förvärvat, och berättade för dem sin egen historia och om den fula, stygga handen och den vackra, snälla handen. Men den stygga handen sågo de aldrig mer inom sina dörrar.

25. Sven trogen.

Sven var son av fattiga föräldrar och tjänade på herrgården. Han var en bra gosse, och därför tyckte herrskapet om honom. Ja, hans husbonde

brukade säga, att Sven var den av alla tjänarna, som han mest litade på, och kallade honom Sven trogen.

En dag kom en främmande herre på besök. För honom berömde husbonden sin Sven. »Det är en gosse att lita på», sade han; »aldrig har han sagt mig en osanning, och inte kommer han att göra det heller.»

»Det är inte värt att vara för säker på det», sade den främmande. »Kanske har han aldrig varit satt på något svårt prov.»

Men husbonden menade, att på Sven kunde han tryggt lita.

»Låt mig pröva honom då!» sade gästen, och därtill fick han tillåtelse. Sven blev inkallad, och när han kom, sade husbonden:

»Hör på, Sven! Du skall rida in till staden. Hos guldsmeden skall du hämta ett paket med silverskedar, och så skall du lämna ett brev i den här herrns hus. Du kan taga min egen ridhäst, och eftersom det är sent, är det inte värt, att du rider hem förrän i morgon.»

Men i brevet stod, att den främmande herrns tjänare skulle taga Sven med ut i staden i glada sällskap och narra ifrån honom hästen och allt vad han hade. Det gjorde de också. När Sven vaknade den andra morgonen, var det första han kom ihåg, att han måste begiva sig hem utan både häst, paket och penningar. Med tungt hjärta iklädde han sig de nedsmutsade och trasiga paltor

hans falska vänner givit honom i stället för hans snygga kläder, tog käppen och vandrade åstad.

Sven var mycket ond på sig själv, då han gick vägen fram. Han tyckte, att det var alldeles omöjligt för honom att omtala för sin husbonde hur han burit sig åt. »Hur skall det gå, när jag kommer hem?» sade han för sig själv. »Jag vet vad min husbonde skall fråga mig, men vad jag skall svara, det vet jag inte.»

Då han kommit så nära hemmet, att han kunde se själva gårdsbyggnaden, sade han: »Jag skall försöka lära mig hur jag bör uppföra mig, när jag kommer inför min husbonde.»

Därpå stötte han käppen ned i jorden och hängde sin hatt på den. »Nu är du min husbonde», sade han till käppen. Därpå gick han några steg

ifrån den. Sedan han vänt sig om mot käppen, sade han: »Välkommen, Sven trogen!» Han tänkte nämligen, att hans herre skulle säga så. Sedan fortfor han: »Tack, nådig herre!» — »Men så du ser ut! Var är hästen? Var äro dina kläder?» »Nådig herre, dem har jag förlorat. Ute i skogen blev jag överfallen av rövare. De togo från mig både häst och kläder. Jag kunde endast rädda livet.»

Då han hade sagt detta, tyckte han, att käppen ruskade på huvudet. Därav kunde han förstå, att hans förklaring icke dugde.

Nu begynte Sven ånyo: »Välkommen, Sven trogen!»

»Tack, nådig herre!»

»Så du ser ut! Var är hästen? Var äro kläderna?»

»Jag red vilse och kom ut i en mosse. Hästen sjönk ned i djupet. Jag kunde rädda mig, men ej taga något med mig.»

Åter ruskade käppen på huvudet. Att förklaringen icke dugde, kunde Sven förstå. Åter började han: »Välkommen, Sven trogen!»

»Tack, nådig herre!»

»Så du ser ut! Var är hästen? Var äro kläderna?»

»Människorna voro falska, och vinet var sött, därför förlorade jag både kläder och häst.»

Då tyckte han, att käppen nickade. »Ja», sade han, »så gick det till, och så skall jag säga.»

Han satte den gamla hatten på huvudet, tog käppen i hand och gick strax upp till sin herre. Den främmande var ännu kvar hos honom. Då husbonden fick se sin Sven, sade han ej välkommen till honom. Han kallade honom icke heller Sven trogen, utan han ropade till honom med barsk stämma: »Vad går åt dig, Sven? Har du förstört hästen och kläderna?»

»Ja», svarade Sven, »människorna voro falska, och vinet var sött, därför förlorade jag både häst

och kläder.» Därefter omtalade han hur allt gått till. Husbonden sade då: »Visst hade det varit bättre, om du inte låtit narra dig, men det är gott, att du talat sanning, Sven. Hästen och det andra är i gott förvar. Jag har blott velat pröva din sanningskärlek. Låt nu se, att du blir vis av skandan, såsom det heter i ordspråket.»

26. Historier från Kråkvinkel.

I. Det törstiga trädet.

Det var en gång några karlar från Kråkvinkel, som gingo förbi en damm. Där fingo de se ett träd, som stod tätt vid stranden och lutade, så att en stor gren hängde ut över vattnet.

»Nej, se, ett sådant träd!» sade en. »Varför böjer det sig ut över vattnet på det sättet?»

»Det vill spegla sig», sade en annan.

»Vad ni är dumma!» sade den tredje. »Förstår ni inte, att trädet är törstigt? Det vill dricka, men kan inte böja

sig nog djupt ner.» Han trodde, att den stora grenen var en snabel, som trädet sträckte ned emot vattnet.

»Ja, det är förstigt», utropade den förste. »Staccars träd! Ska vi inte hjälpa det att få dricka? Om en av oss klättrar upp och håller sig fast i den stora grenen och en annan hänger sig fast vid hans fötter och sedan den tredje hänger sig vid den andres fötter, så kunna vi kanske böja det ända ned till vattnet.»

Det tyckte de andra var bra påhittat, och de gjorde så. Men just som alla hade hängt sig fast, började det göra ont i händerna på den, som var överst och höll i grenen.

»Vänta litet», skrek han, »och håll riktigt väl fast, medan jag spottar i händerna och tar bättre tag!»

Och så släppte han grenen med bägge händerna och — plask! — föllo de i vattnet allasammans!

II. Kyrkklockan.

En gång hade en skälm inbillat kråkvinkelsborna, att fienden var i riket och att han snart skulle komma och intaga Kråkvinkel. Eftersom de icke hade någon bössa att försvara sig med, tyckte de, att det var bäst att rädda vad de kunde, innan fienden kom. Det dyrbaraste de ägde, deras kyrkklocka, skulle räddas först. Med stort besvär fingo de den ner ur tornet; men var skulle de gömma den, så att fienden inte kunde taga rätt på

den? De rådslogo länge, hit och dit. Till sist sade en av dem: »Låt oss lägga klockan nere på sjöbotten! Där kan fienden inte hitta den.»

Det var ett gott råd, tyckte alla, och så släpade de klockan ned i en stor båt, rodde långt ut

på sjön och kastade skatten över bord. När det var gjort, började de tänka sig om och sade till varandra:

»Nu är klockan väl gömd för fienden, men hur skola vi själva finna den, när fienden är borta?»

Men en av dem var klokare än de andra; han sprang upp och sade: »Det skall nog bli råd för:

vi kunna ju sätta ett märke, där vi kastade ut den.»

Därmed drog han sin fällkniv ur fickan och skar en djup skåra i den reling, över vilken de hade kastat klockan, och sade: »Här var det.»

När detta var gjort, rodde de lugnt till land och trodde så säkert, att de skulle kunna leta rätt på sin klocka efter det märket.

III. Kräftan.

En stackars oskyldig kräfte hade kommit vilse och råkade till all olycka komma till Kråkvinkel. Då kråkvinkelsborna sågo, att kräfte hade många

fötter och en i övrigt underlig skapnad, blevo de mycket förskräckta, ty de hade aldrig förut sett en kräfte, och samlades för att avgöra vad det kunde vara för en besynnerlig varelse.

Ingen visste det. Slutligen sade den välvise domaren: »Det måtte vara en skräddare, eftersom han bär två saxar på sig.»

För att utröna detta lade kråkvinkelsborna kräfte på ett stycke dyrbart kläde, och åt vilket

håll kräftan än kröp, klippte en av dem efter henne med en sax i tyget, ty de kunde ju inte tro annat, än att kräftan som en riktig mästerskräddare ritade ut mönster till en ny dräkt, som de genast skulle apa efter. Så klippte de slutligen sönder tyget, så att det inte dugde till något, och då märkte de äntligen, att de misstagit sig.

Då steg en av dem fram och sade; att han hade en förståndig son, som hade färdats vida omkring i världen; han hade till och med gjort en resa, som räckt i hela tre dagar; han hade under sin färd sett många djur och skulle nog kunna säga vad detta var. Och så blev sonen tillfrågad. Denne besåg djuret från alla sidor; han visste rakt inte var han skulle gripa tag i det eller var det hade huvudet, ty eftersom kräftan kröp baklänges, trodde han, att huvudet satt, där stjärten sitter. Slutligen sade han: »Så många underliga ting jag än sett i världen, har jag dock aldrig skådat något sådant. Men jag vill säga er min mening: om djuret inte är en duva eller en stork, så är det säkert en hjort, ty det tyckes ha horn.»

Nu visste kråkvinkelsborna lika mycket som förut, och då en av dem fattade tag i kräftan, nöp hon honom med sin vassa sax, så att han började skrika: »Hjälp, hjälp! En mördare, en mördare!»

Då de andra sågo detta, tillsatte de genast en domstol, och följande dom avkunnades: »Alldenstund ingen kan avgöra vad för en varelse detta månde vara, men det bevisats, att han utgivit sig för skräddare, under det han uppenbarligen är ett

bedrägligt, skadligt, ja mordiskt djur, så dömes han att som en bedragare och mördare avrättas, och skall han, till straffets skärpande, dränkas.»

På grund av detta utslag överlämnades åt en av stadsborna det farliga uppdraget att lägga kräftan på ett bräde och bära henne till sjön. Kråkvinkels alla invånare följde med, och i deras åsyn blev brottslingen kastad i vattnet. Då kräftan kände sig i sitt rätta element, sprattlade hon med fötterna och började krypa baklänges. Men många av kråkvinkelsborna kunde inte utan stort medlidande se detta. Några började gråta och sade: »Se bara hur den stackaren plågas!»

29. En friarehistoria.

Det var en gång en gosse, som skulle gå ut och fria. Han gick först och såg sig om på många ställen, och så

kom han en dag till ett ställe, där folket var slarvigt och fattigt; men då friaren kom, ville alla se för mögna ut, det kan man väl veta. Flickans far

hade fått en ny ärm i sin gamla slitna tröja. »Sitt ner, sitt ner!» sade han till friaren. »Men

här är så dammigt överallt!» Och så gick han omkring och gned och borstade på bänkar och bord med den nya tröjärmen; den andra armen höll han på ryggen. Modern hade fått en ny sko; med den sparkade hon till allting, pallar och stolar. »Här står så mycket i vägen, här behöver städas», sade hon. Så ropade de på dottern, att hon skulle komma och städa. Hon hade fått en ny mössa, därför stack hon in huvudet genom dörren och nickade. »Jag kan väl inte vara överallt heller», sade hon.

Joo, det var rikt folk, som friaren där hade kommit till!

30. Ont samvete bär domen i barmen.

En räv kom en gång, varm och flämtande, till lejonets kula, där djurens konung tog emot sina undersåtars klagomål.

»Ack, Ers Majestät», sade den plirande räven, »jag söker min lagliga överhets beskydd emot baktal och onda rykten. I dag på morgonen hittade jag ett tryckt papper; min glädje var stor, ty jag hoppades i min enslighet få roa mig med att läsa något nytt. Men Ers Majestät lär med fasa höra, att jag i samma skrift utmålas med de svartaste färger: jag beskylls för falskhet, bedrägeri, skenhelighet, inställsamhet, ja, vem hinner räkna upp alla de vederstyggliga fel, som man vill påbörda

mig. Läs själv, nådigaste konung, och pröva om slikt ej förtjänar strängt straff!»

Lejonet ögnade igenom skriften och sade: »Vad heter du?»

»Mickel», svarade räven.

»Var står ditt namn här i skriften?» frågade lejonet. »Jag kan inte finna det.»

»Mitt namn», invände räven litet förlägen, »jag nämnes inte uttryckligen, men en korp, som är god vän och granne till mig, har sagt, att

beskrivningen passar in på mig till punkt och pricka, så att ingen kan taga miste om vem som menas.»

»Du stackars dåre!» utropade lejonet. »Förstår du icke, att här talas om fel i allmänhet? Lev rättskaffens, så behöver du icke känna dig träffad.»

31. Björnen i skolan.

En gosse vid namn Henrik, som för många år sedan strövade omkring i skogarna i den del av Amerika, där björnar bruka uppehålla sig, fann en dag en björnunge. Den liknade en hundvalp och var över hela kroppen betäckt med tjockt brunt

hår. Gossen förde honom med sig hem, gav honom mat och vårdade honom väl, och björnungen blev snart så tam som en hund. Var dag gick gossen till skolan, som låg ett stycke från hans hem, och det dröjde ej länge, innan björnungen följde med. Då gossen vid framkomsten sade till honom: »Spring nu och lek, medan jag läser», rusade björnungen ut på fältet och sprang omkring där, tills lektionerna voro slut, och då gossen ropade: »Kom, kom, nu ska vi gå hem!» skyndade han fram till sin herre och följde honom lika troget som en hund. I början blevo de andra skolbarnen rädda för Henriks björn och ropade: »Hu då, en björn! Han bits, låt oss gömma oss!» Men det dröjde ej länge, förrän de blevo goda vänner med honom. Många av barnen hade sin frukostmat i små påsar och korgar. Dessa upphängdes på spikar i väggen, och på lektunderna togos de ned. »Kom hit, nalle, skall du få något gott!» ropade gossarna, och då björnungen kom, fick han smaka deras smörgåsar, äpplen och päron.

En lång tid förflöt på detta sätt, men en dag var björnungen försvunnen. Man sökte efter honom men utan framgång. Han hade återvänt till skogen.

Många år förflöto, och under tiden inträffade stora förändringar i skolan. Den gamla lärarinnan dog, och en ny intog hennes plats. En ny uppsättning av skolbarn fyllde bänkarna i det gamla skolhuset.

En mycket kall vinterdag råkade en av gossarna lämna dörren på glänt, och plötsligt inträder i skolrummet en stor björn. Det blev en faslig uppståndelse, somliga sprungo till dörren, andra hoppade upp på borden, en tjock och klumpig pojke kastade sig ut genom fönstret, några små flickor gömde sig under pulpeterna. Blott en enda av gossarna tappade ej modet, utan grep ett vedträ och ropade: »Var inte rädda, flickor! Jag skall försvara er.» Men björnen gjorde ingen för när. Han gick lugnt fram till brasan för att värma sig och tycktes känna sig hemmastadd i det varma och trevliga rummet. Björnen värmde sig en stund och gick sedan bort till den vägg, där barnens matkorgar och påsar hängde. Under det han stödde sig på bakbenen, tog han ur dem för sig med rammarna bröd och frukt samt andra goda saker. Sedan gick han lugnt samma väg han kommit.

Emellertid hade den gosse, som hoppat ut genom fönstret, sprungit till byn och ropat: »Hjälp, hjälp! En björn är i skolan, och han äter upp dem allasamman!»

Några unga karlar gingo genast ut med sina bössor för att skjuta björnen. Som spåren voro mycket tydliga i snön, upphunno de honom snart och dödade honom.

Av några märken på hans skinn förstodo de, att den stackars björnen icke var någon fiende utan deras gamle vän från skoltiden. Stor blev därför deras sorg över hans död.

32. Olof och vargarna.

Olofs föräldrar bodde på en präktig gård i Dalarne. En vinterdag vid middagstiden ropade fadern sin gosse in från källbacken och sade till honom: »Hör på, Olof, mor behöver i morgon sitt stora bryggekar, som de lånat hos Per Månsson i granngården. Kan du fara och hämta det? Föret är gott, och du får taga bredsläden och de gamla hästarna; de skena inte bort med dig.»

Gossen fick brått att göra sig i ordning och glömde icke att taga med den goda slidkniven, som han fått av far. Granngården låg en hel mil från Olofs hem, och vägen gick genom den tät, mörka furuskogen. Men Olof var inte rädd, han. Inte heller gjorde han sig bråttom där borta hos Per Månssons, och så hände det sig, att det blev kväll, innan han begav sig på hemvägen. Men vad gjorde det?

Om en stund gick månen upp. Men vad kom åt de gamla hästarna, som annars voro så stadiga? De fnyste och började skena åstad, som om de blivit alldeles vilda. Olof försökte lugna dem, men det var förgäves. Han lyssnade: plötsligt hörde han ett besynnerligt ljud, ett dovt tjutande, och nu

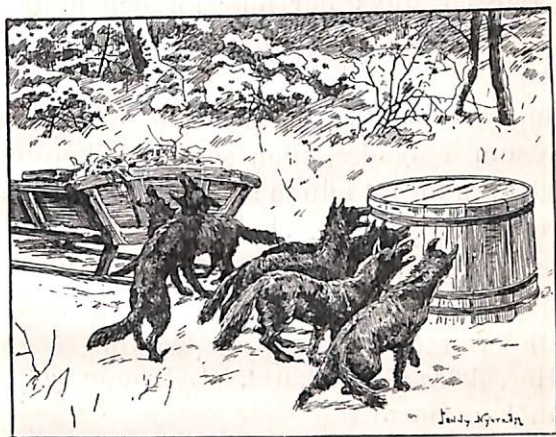
förstod han hur det var fatt. Vargarna voro efter honom!

Tänk en hel flock grymma, hungriga vargar, som jagade efter honom i den ödsliga skogen! Men Olof var en rask gosse och van att reda sig på egen hand. Det bästa var dock, att han hade lärt sig att förtrösta på Gud i alla faror. Därför tappade han icke modet så lätt, utan tänkte på hur han skulle kunna rädda sig. »Nu äro goda råd dyra», tänkte han. Plötsligt föll det honom in ett sätt att rädda sig. Han drog sin skarpa kniv ur slidan och lade sig på magen ned i släden, så att han kunde nå draglinorna. Med ett par duktiga snitt skar han dem tvärt av. När hästarna blevo lösa, rusade de i vilt galopp mot hemmet. »Det är bra», sade Olof, »skynden er nu, så att de få veta där hemma hur det står till!» Därpå vältte han kvickt karet från släden ned på vägen och satte sig under det, så att han var alldeles gömd. I det rymliga karet hade han god plats att röra sig.

Inom en minut voro vargarna framme. De nosade på släden och revo omkring halmen, och då de icke funno någonting där, kommo de till karet. De kunde strax lukta, att där var en läcker munsbit, och den ville de komma åt. De stötte och skuffade till karet från alla sidor, men det stod säkert. De kunde väl rubba det men icke lyfta det från marken.

Då nu vargarna märkte, att det icke lyckades

på det sättet, stack en stor varg sina framtassar in under kanten av karet och försökte lyfta upp det. Men Olof var på sin vakt, tog kniven och skar ett duktigt tag tvärs över vargens tassar. Det gjorde just icke gott, och mäster Varg drog tassarna tillbaka, tjutande av smärta. En andra, en tredje och fjärde varg försökte därefter sin lycka, men det gick dem på samma sätt. Snön runtomkring fär-

gades röd av blod, och vargarna tjöto av hunger och raseri.

Hästarna hade emellertid kommit hem och stannade, skälvande och skummande av svett, utanför staldörren. »Ack se», klagade modern, »hästarna äro komna hem utan Olof och släden! En olycka har visst hänt; vargarna äro så stygga, de ha kanske ätit upp vårt barn.» Fadern sprang ut, ropade på sina drängar och tillkallade även ett par torpare, som bodde nära hans gård, och så skyn-

dade de alla till skogen, beväpnade med bössor. Hundarna följde också med. De hade icke hunnit långt, förrän de hörde vargarnas tjut, och snart kunde de i månskenet se släden och karet och hela vargflocken.

»Min stackars gossel!» sade fadern bedrövad, »honom ha nog vargarna redan gjort slut på.» — »Nej, visst inte», tröstade en gammal erfaren torpare, »gossen finns där nog; för den tomma slädens skull gjorde vargarna visst inte så mycket oväsen.»

Vargarna hade så bråttom, att de inte märkte folket, som nalkades, utan skyttarna kommo tillräckligt nära för att kunna skjuta. Skotten smällde, och tre vargar stupade. I detsamma rusade hundarna med högt skall på de övriga, som togo till flykten inåt skogen.

»Olof, var är du?» ropade fadern.

»Här, käre far, i karet. Lyft upp det, så att jag kan komma ut!»

Karet lyftes upp, och Olof sprang fram alldeles oskadad och föll sin far om halsen.

Med stor glädje återvände de alla till hemmet.

33. Rövaren och korven.

En lantman reste från staden till sitt hem med en tämligen stor penningssumma i plånboken. Vägen ansågs icke säker, ty den gick igenom en tjock skog, där brottslingar och varjehanda löst folk

ströko omkring. Ungefär halvvägs från staden låg ett stort värdshus, där lantmannen brukade rasta. Denna gång hade han många göromål i staden, så att han icke begav sig hemåt förrän i skymningen. Då han ännu hade ett gott stycke väg igen till värdshuset, rusade plötsligt en karl fram ur ett

busksnår, fattade hästen vid betslet och tvingade honom att stanna. Den resande hade icke något vapen med sig; vad skulle han göra? Lyckligtvis var han en fyndig karl och alldeles icke rädd: han ryckte upp en halväten korb ur sin matsäckspåse, som låg bredvid honom, siktade på rövaren med korven som med en revolver och ropade:

»Släpp hästen, annars skjuter jag!»

Rövaren släppte taget och sprang förskräckt in i skogen igen.

Lantmannen drev på sin häst och kom snart i rask fart till värdshuset. Han lämnade häst och åkdon i drängarnas förvar och gick in för att prata med värden. Några grannar och vänner fann han där före sig, ett par andra kommo efteråt, och nu berättade han sitt äventyr.

Alla skrattade hjärtligt och berömde hans rådhighet; ingen lade märke till att en slusk under tiden kom in, drack en mugg öl vid disken, betalade och gick sin väg.

När lantmannen ville fortsätta hemresan, sade värden till honom:

»Nog vore det bättre, om du stannade här, tills det blir ljus i morgon.»

»Det har jag inte tid till», svarade lantmannen.

»Tag åtminstone min revolver med dig», bad värden.

Ja, det sade lantmannen inte nej till. Han åkte emellertid ett gott stycke, utan att något farligt hördes av. Men vid en krökning av vägen, just där skogen var tätast, rusade en karl fram och högg tag i hästens betsel.

Nu höjde lantmannen den verkliga revolvern:

»Packa dig bort, annars skjuter jag!»

»Med din gamla korv, vasa?» frågade rövaren hånskrattande.

Men i samma ögonblick small skottet, och med ett jämmerrop flydde rövaren.

Lantmannen var räddad för andra gången och kom snart välbehållen hem till de sina.

34. Hittefågel.

Det var en gång en skogsvaktare, som gick till skogen för att jaga, och då han kom in i skogen, hörde han ett

skrik, som liknade ett litet barns.

Han gick åt det håll, varifrån skriket kom; till slut fick han se ett högt träd, och däruppe satt ett litet barn.

Modern och barnet hade inslumrat under trädet; en rovfågel hade fått syn på barnet i

moderns famn, flugit dit, tagit det i näbben och satt det i det höga trädet.

Skogsvaktaren steg upp i trädet, hämtade ned barnet och tänkte: »Du skall ta barnet med dig

hem och uppfostra det tillsammans med din Lena!» Han tog hem det, och de två barnen växte upp tillsammans. Men barnet, som han funnit i trädet, kallade han Hittefågel, emedan en fågel fört bort det. Hittefågel och Lena hade varandra så kära, att de blevo ledsna, så snart de icke sågo varandra.

Skogvaktaren hade en gammal elak köksa, som liknade en häxa. En afton tog hon två ämbar och började bära in vatten, och hon gick icke *en*, utan många gånger ut till brunnen. Lena såg det och sade: »Hör du, gamla Sanna, varför bär du in så mycket vatten?»

»Om du lovar att inte säga det för någon människa, så skall jag väl tala om det för dig.»

Då Lena lovade, att hon icke skulle säga det för någon, sade Sanna: »I morgon bittida, medan skogvaktaren är på jakt, skall jag koka vattnet, och då det sjuder, kastar jag Hittefågel i kitteln.»

Tidigt följande morgon steg skogvaktaren upp och gick ut på jakt, och när han gick, lågo barnen ännu i sin säng. Då sade Lena till Hittefågel: »Övergiv du inte mig, så skall jag inte övergiva dig.» Hittefågel svarade: »Varken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Jag vill bara tala om för dig, att gamla Sanna vill döda dig. Men vi skola genast stiga upp och kläda på oss, och så skola vi springa vår väg.» De båda barnen stego upp, klädde fort på sig och gingo sin kos. Då den elaka köksan om en stund kom för att hämta Hittefågel, voro båda barnen borta. Då blev hon

förskräckligt ängslig och sade för sig själv: »Vad skall jag nu säga, då skogvaktaren kommer hem och får se, att barnen äro borta? Fort efter dem, så att vi få dem hem igen!»

Då skickade köksan efter tre drängar, som skulle springa ut och söka rätt på barnen. Men barnen sutto i skogsbrynet, och då de på långt håll sågo de tre drängarna löpa omkring, sade Lena till Hittefågel: »Övergiv du inte mig, så övergiver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Varken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Bliv du en rosenbuske och jag en ros på den!»

Då nu de tre drängarna kommo till skogen, så fanns där blott en rosenbuske med en ros i toppen men ingenstädes några barn. De sade: »Här är ingenting att göra» och gingo så hem och berättade för köksan, att de icke sett annat än en rosenbuske med en ros i toppen. Då bannade den gamla dem: »Ni dumbommar, ni skulle ha skurit sönder rosenbusken, brutit av rosen och fört den med er hem; fort ut och gör det!»

De måste alltså för andra gången ut och söka. Men barnen sågo dem på långt håll. Då sade Lena: »Hittefågel, övergiv du inte mig, så övergiver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Varken nu eller någonsin.» Lena sade: »Bliv du en kyrka och jag en ljuskrona i den!» Då nu de tre drängarna hunno fram, fanns där intet annat än en kyrka och i den en ljuskrona. De sade till varandra: »Vad ska vi göra här? Låt oss gå hem!»

När de kommo hem, frågade köksan om de

inte hittat något. Nej, de hade inte funnit något annat än en kyrka och i den en ljuskrona. »Sådana nöt ni är», bannade köksan, »varför har ni inte brutit ned kyrkan och tagit ljuskronan med er hem?»

Nu gav den gamla köksan sig själv i väg i sällskap med de tre drängarna för att söka efter barnen. Men barnen sågo drängarna på långt håll, och köksan vaggade efter dem. Då sade Lena: »Hittefågel, övergiv du inte mig, så övergiver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Varken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Bliv du en damm, så blir jag en and i den!»

När köksan kom fram och fick se dammen, böjde hon sig ned för att dricka ur den. Men anden kom simmande, fattade med näbben köksan i huvudet och drog ned henne i vattnet. Så drunknade den gamla häxan. Sedan gingo barnen tillsammans hem och voro hjärtligt glada, och om de icke äro döda, så leva de ännu.

35. Patrask.

Tuppen sade till hönan: »Nötterna äro mogna; ska vi inte gå upp på berget tillsammans och äta oss riktigt mätta, innan ekorren plockar av dem alla?»

»Jo», svarade hönan, »kom, så skola vi göra oss en glad dag!»

De gingo således upp på berget, och som det var en klar dag, stannade de ute till sent på kväl-

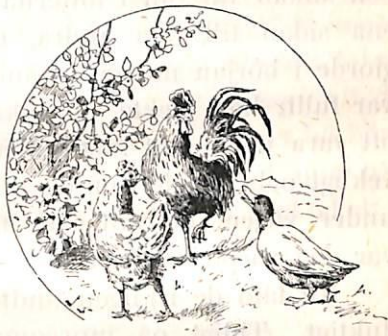
len. Nu vet jag inte om det var därför att de ätit sig så mätta eller därför att de ville slå på stort, men de ville inte gå hem till fots, och tuppen gjorde en liten vagn av nötskal. Då den var färdig, satte hönan sig upp i vagnen och sade till tuppen: »Nu kan ju du spänna dig för!»

»Nej», svarade tuppen, »det vill jag inte vara med om! Hellre går jag hem till fots, än jag låter spänna mig för; så ha vi inte gjort upp. Kusk kan jag väl vara och sitta på kuskbocken, men dra själv, det gör jag inte.»

Medan de så tvisade, kom en anka fram och snattrade:

»Ni tjuvherrskap, vem har gett er lov att taga något

på mitt nötsberg? Vänta bara, det skall bekomma er illa!» och med dessa ord rusade hon på tuppen. Men tuppen var inte feg; han försvarade sig mot ankan och högg henne så eftertryckligt med sin sporre, att hon måste bedja om nåd och till straff gärna lät spänna sig för vagnen. Tuppen satte sig nu som kusk på kuskbocken, och så bar det av i karriär. »Anka, kila du på allt vad du kan!» ropade tuppen. Då de kommit ett stycke på vägen, mötte de två vandrare, en synål och en knappål. Dessa ropade: »Håll, håll! Snart blir det alldeles becksvart, och då kunna vi inte gå ett

steg vidare; det är så smutsigt på vägen; kunna vi inte få åka med ett stycke? Vi ha varit på skräddarhärbarget utanför staden och glömt oss kvar.» Tuppen lät dem stiga upp, emedan de voro så magra, att de icke togo mycken plats; dock måste de lova att icke trampa honom och hans höna på tårna.

Sent på kvällen kommo de till ett värdshus, och eftersom de inte ville resa vidare den natten och ankan var öm i fötterna och vaggade från den ena sidan till den andra, gingo de in. Värden gjorde i början många invändningar, emedan huset var fullt; han tyckte väl också, att det inte såg ut att vara något fint folk. Men då de talade så bevekligt och lovade honom det ägg, som hönan lagt under vägen, och att även få behålla ankan, som var dag värpte ett, gav han slutligen med sig.

Nu läto de rikligen undfägna sig och kalasade duktigt. Tidigt på morgonen, i dagbräckningen, medan alla lågo i sin söta sömn, väckte tuppen hönan, hämtade ägget, hackade hål på det, och så åto de upp det tillsammans, men skalet kastade de i spisen. Sedan togo de synålen, som ännu sov, och satte den i värdens länstolskudde och knappnålen i hans handduk. Därpå flögo de utan vidare i väg över heden.

Ankan, som ville sova under bar himmel, och därför stannat kvar på gården, fick höra dem flaxa bort. Då blev hon mycket glad och sökte upp en bäck, i vilken hon simmade i väg, och det gick fortare undan, än när hon var spänd för vagnen.

Ett par timmar senare steg värden upp, tvätade sig och skulle just torka sig på sin handduk, då han rev sig i ansiktet på knappnålen. Därpå gick han till köket för att tända sin pipa, men då han kom till spisen och blåste i askan för att få eld, flög det äggskal i ögonen på honom. »I dag vill då allt ont åt mitt huvud», utbrast han och satte sig förargad i länstolen. Aj, aj, då träffade synålen honom ännu värre, och det icke i huvudet utan i ryggen, så att han for upp av förskräckelse. Nu blev han riktigt ond och började misstänka de gäster, som kommit sent kvällen förut, och då han gick och såg efter, fann han, att de voro borta. Då lovade han att aldrig mer härbärgera ett sådant patrisk, som äter mycket, intet betalar och dessutom till tack ställer till spektakel.

36. Doktor Allvetande.

Det var en gång en fattig bonde, som hette Kräfta, men för honom gick det alls inte »kräftgången», tvärtom, det gick framåt för honom i allt, som vi snart skola få höra, och därav synes det ju, att han inte *var* någon kräfta, utan bara *hette* så. En dag hade han med sina oxar kört ett lass ved till staden och sålt det för två riksdaler till en rik och förnäm läkare. Då han fick sina penningar, satt doktorn just till bords i sin präktiga matsal och åt och drack det raraste, som fanns. »Ack», tänkte Kräfta, »om jag också kunde bli en

sådan där doktor! Det vore något, det!» Han blev så förtjust i den tanken, att han till sist inte kunde låta bli att fråga om han inte också skulle kunna bli doktor. »Å jo», svarade doktorn, »det kan gå lätt nog, om du gör, som jag säger. Du skall sälja dina oxar och din vagn och köpa dig en abc-bok; men den måste vara inbunden i guld-papper, och på sista bladet i boken skall den röda tuppen stå, som hackar alla olydiga barn. Just en sådan abc-bok måste det vara, annars är den till ingen nytta. Sedan låter du måla en skylt med de orden: **Här bor doktor Allvetande** och hänger den över din port. För det tredje skaffar du dig sådana kläder, som passa för en medikus, nämligen en rabarberfärgad rock och en blommig väst, som räcker ned till knäna; detta för att du skall få ett lärt och förnämt utseende, ty du är visserligen ganska förståndig, men du ser inte så ut, och det är ändå det, som allt egentligen kommer an på; men rocken och västen ska hjälpa alltsammans. Dessa tre saker äro de tre viktigaste. För resten kan du också gå in på apoteket och köpa några medikamenter och annat, som hör till doktorerandet, men därmed är det inte så noga.»

Bonden gjorde allt, som doktorn rått honom till. Då han nu hade doktorerat en tid, fastän inte länge, hände det, att en rik greve blev bestulen på några påsar guldmynt. Han lät spana och rannsaka och lovade en stor belöning åt den, som kunde upptäcka tjuven, men det var förgäves. Till slut sade någon: »Doktor Allvetande i byn här

bredvid skall ju veta allt: han måste väl veta hur saken hänger ihop.» Greven for genast till doktor Allvetande och bad honom komma med till det grevliga slottet för att undersöka saken, ty säkert vore tjuvarna ibland husets folk. Jaa då, doktorn lovade komma, men Greta, hans hustru, måste få lov att följa med. Det fick hon, och hon satte på sig sin bästa mössa med eldrödband och en vacker, storrosig klädning — hon hade ju *blivit en fin fru*, må veta!

När de kommo till slottet, skulle de först äta middag vid grevens bord. Då en betjänt kom in med första rätten, stack den goda lukten bonden i näsan: han stötte sin hustru i sidan och sade: »Se, Greta, det var *den första!*» Han menade, att det var den första rätten. Men betjänten trodde, att doktorn menade, att han var den förste tjuven, och eftersom han verkligen var det, blev han ängslig och sade till sina kamrater, när han kom ut: »Nu bli vi olyckliga, den doktorn vet allt; han har sagt, att jag är den förste.»

Den andre betjänten måste nu in med det andra fatet, hur rädd han än var. Då stötte bonden

åter sin hustru i sidan och sade: »Se, Greta, det är *den andra!*» Betjänten lagade, att han snart kom ut. Lika illa gick det för den tredje betjänten. Nu kom den fjärde med ett stort, övertäckt fat, och greven sade: »Visa nu er konst, herr doktor, och säg, innan locket tages av, vad som är på fatet!» Nu var doktor Allvetande i en vacker klämma. I sin ångest utropade han: »Ack, stackars Kräfte, nu är du illa däran!» Och se! — händelsen gjorde, att det var kräfte på fatet. Greven sade: »Ni är en stor man, herr doktor; nu litar jag på att ni vet var mina penningar äro.»

Nu ryckte en betjänt doktorn oförmärkt i rocken och gjorde en min åt honom, att han skulle gå ut. Där utanför dörren stodo nu alla fyra tjuvarna och lovade att ge tillbaka alltsammans och dessutom betala honom allt vad de kunde skrapa tillsammans, bara han lovade att inte förråda dem, ty om någon finge veta, att de voro tjuvar, skulle de råka illa ut. De visade honom också var penningpåsarna lågo gömda. Doktorn var nöjd, gick in igen, avslutade sin middag och sade därpå: »Nu vill jag se efter i min bok var det stulna finns.» Men det fanns en femte betjänt, som stod och såg på doktorn, medan han letade i boken. »Den karlen ser ju så dum ut som ett spån,» tänkte betjänten; »vad kan en sådan veta?» Men han var ändå inte rätt säker, ty han hade ett ont samvete; han kröp därför in i den stora spisen och hörde noga efter vad doktorn sade. Emellertid hade Kräfte inte strax fått rätt på tuppen, därför blädd-

rade han fram och tillbaka och sade: »Jag vet, att han finns där, och jag skall nog få fram honom.» Betjanten i spisen trodde, att doktorn menade honom; han sprang förskräckt fram och ropade: »Den mannen vet allt!»

Nu visade doktor Allvetande för greven var penningpåsarna lågo, men sade inte vem som stulit dem, och därför fick han mycket pengar både av greven och av betjänterna. Dessutom spriddes överallt ryktet om den allvetande doktorn, och folk kom till honom från alla håll och sökte hjälp, så att han blev både rik och berömd.

Några kvickhuvuden försäkrade visserligen, att det var ur en abc-bok han hämtade all sin visdom; men vem kunde tro ett så orimligt förtal? Doktorn själv skrattade åt dem och kallade dem dumhuvuden och fick allt gott och beskedligt folk på sin sida.

37. Fru Holle.

En änka hade två döttrar; den ena var vacker och flitig, den andra ful och lat. Men hon hade den fula och lata mycket kärare än den andra, emedan det var hennes riktiga dotter. Den andra måste göra allt arbete. En dag satt hon vid brunnen och spann så flitigt, att blodet trängde fram ur fingrarna. Nu hände sig en gång, att spolen var alldeles blodig. Hon böjde sig ned för att tvätta av den i brunnen, men den gled ur hennes hand och föll i vattnet. Hon försökte taga

upp den, men stupade i brunnen och sjönk djupt, djupt ned.

Hon befann sig plötsligt på en grön äng, där solen sken och tusentals blommor prunkade. Då hon gick över ängen, kom hon till en bakugn, som var full av bröd, och brödet ropade: »Ack, tag ut mig, tag ut mig, annars förbrännes jag!» Då skyndade hon sig att taga ut alltsammans. Sedan gick hon till ett träd, som var fullt med äpplen, och det ropade: »Ack, rista mig, rista mig, vi äpplen äro allasamman mogna!» Då riste hon trädet, så att äpplena föllo ned, som om det regnat; därefter samlade hon dem i en hög och gick vidare.

Till slut kom hon till ett litet hus, där en gammal gumma tittade ut. För henne blev hon rädd, emedan hon hade så stora tänder, och ville springa sin väg. Men den gamla ropade efter henne: »Var inte rädd, mitt kära barn, stanna hos mig! Om du vill göra allt arbete ordentligt, skall det gå dig väl. Du måste bara komma ihåg att bädda min säng väl och skaka duktigt om sängkläderna, så att fjädrarna flyga, då snöar det på jorden; jag är fru Holle.»

Flickan trädde i hennes tjänst och uträttade allt till sin matmoders belåtenhet. Var dag skakade hon bolstrarna, så att fjädrarna flögo omkring som snöflockar, och därför hade hon goda dagar hos henne.

Till slut började hon känna hemlängtan, och ehuru hon hade det tusen gånger bättre här än i

hemmet, önskade hon återvända dit. Vid avskedet sade fru Holle: »Emedan du har tjänat mig så troget, vill jag giva dig en belöning.» Hon tog henne vid handen och förde henne till en stor port. Den öppnades, och då flickan stod under dess valv, kom ett väldigt guldregn fallande, och allt guldet blev hängande vid henne, så att hon var alldeles täckt därav. »Se, mitt kära barn», sade fru Holle, »detta får du, emedan du varit så flitig. Här har du också den spole, som du råkade tappa i vattnet.» Därpå tillslöts porten, och flickan befann sig uppe i världen icke långt från sin moders hus, och då hon kom på gården, satt tuppen på brunnskaret och skrek:

»Kukeliku! Vår gyllene jungfru är åter nu!»
Hon gick in, och emedan hon var överhöljd med guld, blev hon väl mottagen.

Då modern hörde hur hon fått all rikedom, ville hon gärna skaffa sin fula och lata dotter samma lycka, och denna måste även sätta sig vid brunnen och spinna. På det spolen skulle bli blodig, stack hon sig i fingern, kastade sedan spolen i brunnen och hoppade själv i. Hon kom liksom systemen på den gröna ängen. Då hon kom till

bakugnen, skrek brödet åter: »Ack, tag ut mig, tag ut mig, annars förbrännes jag!» Men den lata flickan svarade: »Jag skulle allt ha lust att smutsa ned mig!» och gick vidare. Snart kom hon till äppleträdet: »Ack, rista mig, rista mig! Vi äpplen äro alla mogna.» Men hon svarade: »Det skulle jag visst göra; det kunde ju falla något i huvudet på mig!» och gick vidare.

Så kom hon till fru Holles hus och tog genast tjänst hos henne.

Första dagen lade hon band på sig och var flitig och lydig, ty hon tänkte på det myckna guld det hon skulle få. Men redan andra dagen började hon bli lat; på tredje dagen var hon det ännu mer. Då ville hon knappt stiga upp; hon bäddade fru Holles säng dåligt och skakade icke kläderna ordentligt, så att fjädern kunde flyga upp. Matmodern blev snart trött på den lata flickan och uppsade henne ur tjänsten. Fru Holle förde henne till porten, och nu skulle guldregnet komma. Men då hon stod under valvet, blev i stället för guld en stor kittel med beck utstjälpt över henne. »Det får du till belöning för din tjänst», sade fru Holle och stängde porten. Den lata kom hem, alldeles betäckt med beck, och det gick aldrig av henne. Men tuppen på brunnskaret skrek, när han fick se henne:

»Kukeliku! Vår smutsiga jungfru är åter nu!»

38. Den rikaste bland människor.

En dag gav rabbinen Tarfon sin vän Akiba en stor summa penningar och sade till honom:

»Min käre vän, far och köp en vacker jordegendom för de här pengarna. På våra gamla dagar, när vi icke längre kunna arbeta, skola vi ha något att leva av och vara säkra om vårt uppehälle.»

Akiba tog penningarna och for. På vägen träffade han en mängd olyckliga och vanföra stackare, åt vilka han småningom delade ut alla de penningar, som Tarfon givit honom. När han sent omsider kom tillbaka till sin vän, var det med tomma fickor.

Tarfon gladdes sig mycket åt Akibas återkomst och började fråga honom om egendomsköpet. »Är det en bra egendom du har köpt? Är det god jord? Inbringar den mycket?»

»Ja», svarade Akiba, »jag har förvärvat en präktig egendom — så präktig, att det icke finns dess make i hela världen.»

»Nå, du har väl köpekontraktet?» frågade Tarfon vidare.

»Ja visst», svarade Akiba, »och det ett kontrakt, egenhändigt skrivet av själva kung David och ly-

dande som följer: *Den, som ger mycket åt de fattiga, är den rikaste bland människor.*

Vid dessa ord kastade Tarfon sig om sin väns hals, omfamnade honom ömt och sade: »Käre mästare, först i dag inser jag, att så rabbin jag är, har jag mycket att lära av dig!»

39. Klockan i Rättvisans torn.

Det var en gång en konung, som var olik de flesta härskare. Han var icke stolt, självisk eller orättvis, såsom mäktiga herrar stundom äro; han lycktes leva endast för sina undersåtars väl.

Denne konung lät bygga ett torn, som han kallade Rättvisans torn. Då det var färdigt, sade han till sin vesir: »Häng upp en klocka i tornet och låt repet hänga ned på utsidan av muren, så att vem som helst, som har lidit orätt och begär rättvisa, kan nå det och ringa på klockan. Vore det än den fattigaste usling i vårt rike, så skola vi lyssna till hans ord och skaffa honom rätt.»

Vesiren gjorde, såsom kungen befallt, och när någon blivit förorättad, behövde han endast komma och draga i repet, som hängde ned från klockan i Rättvisans torn. Genast församlade kungen sitt råd, hörde hans klagan och skaffade honom rätt.

Till slut blev den nedersta änden av repet bortnött, och ett stycke av en vild vinranka fästes i stället vid tåget för att förlänga det. Just då hände det sig, att vesirens gamle häst blev driven

ut på en ofruktbar hed för att där livnära sig så gott han kunde. Långe och troget hade stackars Borak tjänat sin herre, men därpå tänkte ingen nu, då han var gammal och orkeslös. En dag, då han var nära att svälta ihjäl, såg han vinrankan hänga ned från repet och sträckte upp huvudet för att komma åt den.

Kungen satt i sitt palats alldeles invid tornet och funderade på vad han skulle kunna göra för sitt folks lycka. Då hörde han klockan ringa. Genast skickade han efter vesiren och sina råds-herrar, och alla församlades i Rättvisans torn för att höra orsaken till ringningen. Men se! Det var endast vesirens utsvultna häst, som dragit i repet, då han tuggade på vild-vinet.

Alla voro förvånade, och vesiren var röd av blygsel. Men kungen sade: »Till och med det stackars djuret kommer till mig för att finna rättvisa, och jag skall skaffa det rätt.»

Därpå vände han sig till vesiren och sade: »Du, som försummar ett ädelt djur, som troget tjänat dig i sin ungdom, hur kan du skipa rättvisa i mitt rike?»

Vesiren svarade ödmjukt: »Under det jag tvungit

andra att öva rättvisa, har jag själv handlat orättvist. Jag är icke värdig att tjäna konungen, min herre.»

»Jo», sade kungen, »du har också tjänat troget i din ungdom, och i din ålderdom skall du icke bliva berövad min ynnest, att ej också jag må befinnas vara orättvis. Den, vars liv har varit troget, får ej dömas för ett fel.»

Den vise kungen behöll sin vesir, och den gamla hästen, som ringt på klockan i Rättvisans torn, blev såsom en kär vän omhulad av sin husbonde.

40. Araben och hans häst.

En enkelt klädd arab, som red på en mycket mager häst, kom till Isset pascha, som var en stor vän av hästar. »Jag vet», sade araben, »att du vill ha goda hästar för ditt hovstall. Se på denna! Jag erbjuder dig att köpa den för 45,000 piaster.»

Isset var av naturen allvarlig, men nu brast han i ett högt skratt och svarade: »Du är en narr; din häst är en krake, som jag knappt ville ge 500 piaster för.»

»Du skall ge mig 45,000, när du lär känna hästen», svarade araben lugnt. »Låt dina hästar springa i kapp med min ett par timmars väg. Jag slår vad, att min kommer en halvtimme förrän alla de andra.»

Kappränningen anställdes, och arabens häst

visade sig så överlägsen, att paschan med glädje betalte 45,000 piaster för den. »Det är ännu icke allt», sade araben och satte sig åter upp på sin springare. »Befall dina soldater förfölja mig och skjuta på mig! Du skall få se vad min häst duger till.»

Sagt och gjort. Man förföljde araben med bösskott, men utan att kunna träffa. Plötsligt syntes han vackla och föll till marken, där han blev liggande, som om han varit död. Hästen stannade genast och nosade på sin herre, under det han slog bakut, så

snart soldaterna närmade sig. Sedan han jagat undan dem med hovslag och bett, fattade han sin herres kropp försiktigt vid halsen och släpade honom några hundra steg längre bort.

När paschan såg detta, blev han förtjust över sitt köp; ja, han kände nästan samvetsförebråelser över att ha betalt för litet för en så oskattbar häst. Men plötsligt inträffade något oväntat. Araben kastade sig hastigt upp i sadeln, smekte hästens hals och utstötte ett kort skri. Det var ett kommando-rop; pilsnabbt satte hästen av genom öknen med sin ryttare, och snart försvunno de bakom ett berg.

Man kan föreställa sig Isset paschas raseri, då han förlorade både hästen och penningarna. Han

sände ut ryttarskaror att förfölja flyktingen, men förgäves.

Åtta dagar senare återkom araben helt oväntat och hade med sig hästen samt en kamel. Han hälsade paschan vördnadsfullt och sade:

»Du har ansett mig för oärlig. Jag måste förklara mitt beteende. Öknens ligger mellan denna stad och min stam. Då jag skulle resa hem med den stora penningssumman, var jag utsatt för faran att bli plundrad, kanske mördad av öknens rövare. Endast min häst kunde rädda mig genom sin snabbhet — det visste jag. Nu äro mina pengar i säkerhet, och jag är här för att återlämna dig din egendom, som jag icke mer har någon rätt till.»

Tårarna stego härvid upp i arabens ögon. »Förlåt min svaghet, herre», sade han, »jag förlorar i dag en vän. Kamelen är i mina ögon endast en tjänare, som skall föra mig hem till mitt tält.»

41. Den lata flickan.

Det var en gång en ung flicka, som icke hade håg för något slags arbete. Hennes mor, som tröttnade att förmana henne, tog henne en dag med sig till en korsväg och började där slå henne av alla krafter. Händelsevis kom en herre åkande förbi; han stannade och frågade modern varför hon behandlade dottern så hårt.

»Därför», svarade hon, »att min dotter är så ivrig att spinna. Jag får aldrig ro för henne; hon

spinner till och med mossan, som sitter mellan stockarna i väggen.»

»Anförtro henne åt mig», sade herrn; »jag skall ge henne sitt lystmäte på att spinna.»

»Tag henne», sade modern, »jag vill inte se henne mer.»

Och herrn förde henne hem med sig, mycket belåten att ha fått en flink arbeterska.

Samma afton stängde han in flickan alldeles ensam i ett rum, där det fanns en spinnrock och en hel säck med lin.

»Här har du arbete», sade han.

Nu var flickan illa ute. »Vad skall jag göra?» tänkte hon. »Jag vill inte spinna, jag kan inte spinna!»

Men om natten klappade tre gamla häxor på fönstret, och flickan släppte in dem.

»Om du vill bjuda oss på ditt bröllop», sade de, »så ska vi hjälpa dig att spinna.»

»Spinn, spinn! — jag bjuder er på mitt bröllop.»

Häxorna spunno allt, som fanns i säcken. Under tiden sov den lata i god ro.

När herrn kom in i rummet morgonen därpå, såg han säcken tom, garnhärvorna hängande utefter hela väggen och den unga flickan sovande. Han gick ut på tå och förbjöd alla att väcka den raska spinnerskan, som väl kunde behöva vila sig. Men nästa kväll lät han bära till henne en ny säck lin. Flickan blev orolig, men häxorna återkommo, och allt gick som natten förut.

Herrn blev förvånad och förtjust. Som det i hela huset inte fanns något mer att spinna, sade han till flickan:

»Jag vill gifta mig med dig; du är alla spinner-skors drottning.»

Dagen före bröllopet sade den lata flickan till sin fästman:

»Jag måste bjuda mina tanter.»

»De äro välkomna», svarade han.

Då häxorna hade kommit in bland

bröllopgästerna, gingo de fram och satte sig vid kakelugnen. De voro förskräckliga att se, och då brudgummen hade betraktat dem noga, sade han till sin brud:

»Dina tanter äro inte vackra.»

Och han vände sig till den första häxan och frågade:

»Varför har ni så lång näsa?»

»Kära du», svarade hon, »det kommer av spinlandet. När man spinner hela dagen och nickar med huvudet, så skjuter näsan omärkligt fram.»

»Varför har ni så tjocka läppar?» frågade herrn den andra häxan.

»Kära du», svarade hon, »det kommer av spin-

mandet. När man spinner hela dagen och fuktar linet, tjockna läpparna småningom.»

Den tredje häxan frågade han varför hon var puckelryggig.

»Kära du», svarade hon, »det kommer av spinnandet. När man sitter krokig vid spinnrocken hela dagen, blir man sådan.»

Herrn blev rädd, att hans hustru av spinnandet skulle bli lika ful som häxorna; han kastade spinnrocken i elden.

Om den lata flickan blev ledsn över den saken — det överlämnar jag åt dem att gissa, som äro likadana som hon.

42. Den kloke arrendatorn.

En arrendator skulle en dag fara in till närmaste stad och göra några uppköp. Han tog därför med sig alla de penningar han hade för tillfället.

Som han vid avresan hade måst göra en omväg för att söka upp en granne, fick han resa på delvis obekanta vägar. Då han kom till en korsväg, frågade han en gubbe, som stod där:

»Vilken väg skall jag taga?»

»Jag skall säga dig det, om du ger mig hundra kronor», svarade gubben. »Vart och ett av mina råd gäller hundra, inte ett öre mindre.»

»Det måtte vara något riktigt rart», tänkte arrendatorn, »ty vanligtvis ger man sina råd för

intet; men de bruka heller inte vara värda mer. Säg ut!» sade han till gubben. »Här har du hundra kronor.»

»Hör då!» svarade gubben. »Genvägen är för i dag, omvägen är för i morgon. — Jag har ett råd till att ge dig», tillade han, »men också det kostar hundra kronor.»

Arrendatorn besinnade sig länge, men sade till slut:

»Eftersom jag har betalt det första rådet, så kan jag väl också betala det andra.»

Och han betalade hundra kronor till.

»Kom då ihåg», sade gubben, »att när du är på resa och kommer till ett värdshus, där värden är gammal och vinet ungt, så gå ut därifrån det fortaste du kan, om du inte vill, att en olycka skall hända dig. — Ge mig hundra kronor till», fortsatte han, »så skall du få mitt bästa råd!»

»Vad kan det vara?» tänkte arrendatorn. »Men eftersom jag har köpt två, kan jag väl köpa det tredje, som är det bästa.»

Och han gav ut sina sista hundra kronor.

»Kom då väl ihåg», sade gubben, »om du någonsin råkar i vrede, så giv inte luft åt vreden förrän nästa dag!»

Arrendatorn vände nu om hem.

»Vad har du köpt?» frågade hans hustru.

»Ingenting annat än tre råd», svarade han, »och de ha kostat mig hundra kronor stycket.»

»Skönt! Kasta ut pengar på landsvägen, ja, det är likt dig!»

»Vet du, jag ångrar mig inte», sade arrendatorn saktmodigt. »Du skall få höra vad det är för råd jag fått.»

Och han berättade vad gubben hade sagt, men hustrun ryckte på axlarna och kallade honom en narr.

* * *

Några dagar senare kom en köpman och erbjöd arrendatorn femtio kronor, om han ville hjälpa till att köra varor till en stad längre bort. Det ville han. De gävo sig i väg; köpmannen körde den första vagnen, arrendatorn den andra. Vädret var dåligt och väglaget likaså. Slutligen kom man till en korsväg, och köpmannen frågade vilkendera vägen de skulle taga.

»Den här vägen», sade arrendatorn, »är den för i morgon; den är längre men säkrare.»

Köpmannen ville taga vägen för i dag.

»Om ni än gäve mig hundra kronor», sade arrendatorn, »så fore jag inte den vägen.»

De skildes. Arrendatorn, som hade valt den längsta vägen, kom ändå fram till nästa by långt före köpmannen, och utan att hans vagn lidit någon skada. Först sent på kvällen kom köpmannen; han hade kört omkull, fått varorna skadade och själv blivit illa tilltygad.

I det första värdshus, där de togo in, var värden gammal, och på en skylt lästes, att man där för gott pris sålde ungt vin. Köpmannen ville stanna där över natten.

»Det gör inte jag, om ni än gåve mig hundra kronor», sade arrendatorn. Och han gick ut ensam och körde sin fora till ett annat värdshus i byn. Men köpmannen stannade.

På natten började några dagdrivare, som druckit för mycket av det unga vinet, att gräla om nå-

gon småsak. Kni-
varna kommo
fram; värden,
som ju var gam-
mal, förmådde
icke skilja de stri-
dande; en man
blev dödad, och
som de andra ble-
vo rädda, att po-
lisen skulle få re-
dapåsaken, göm-
des liket i köp-
mannens vagn.

Denne hade sovit gott och ingenting hört av oväsendet. I daggroningen steg han upp för att spanna för sina hästar. Han blev förskräckt över att finna ett lik i vagnen och ämnade fly, men blev förföljd och fångslad, och all hans egendom togs i beslag, medan rannsakingen varade.

Då arrendatorn fick höra vad som hänt, ville han åtminstone sätta sin vagn i säkerhet och reste därför hem.

Han kom fram i skymningen. Plötsligt, då han körde förbi trädgården, fick han se en ung

soldat, som satt i ett av de bästa päronträden och helt lugnt plockade till sig andras päron. Arrendatorn lade an på tjuven med sin bössa, men hejdade sig.

»Jag har betalt hundra riksdaler», tänkte han, »för att lära mig, att man inte bör ge sin vrede luft, förrän man besinnat sig till nästa dag. Jag vill vänta tills i morgon; tjuven kommer nog igen.»

Han tog en omväg för att komma in i huset från en annan sida; och då han stannade vid porten, kom den unge soldaten och kastade sig i hans famn — det var hans son, som hade fått permission och kommit hem på besök.

Arrendatorn sade då till sin hustru:

»Jag skall berätta vad som har hänt mig; du skall få se, att jag icke har betalt mina tre råd för dyrt.»

Och för första gången var hans hustru av samma tanke som han.

43. Träskeden.

Det var en gång en träsked, som var så fin och nätt hon någonsin kunde bli; av fint enträ var hon med utskuret bladverk på skaftet. Man kunde aldrig se något nättare än den vackra träskeden med sina ådror, som skiftade mellan vitt, gult och rött. Alla berömde också träskeden och sade: »Ack så vacker du är!»

Då blev träskeden högmodig, ty högmodet hänger vid alla skapade ting, och därför kunna träskedar högmodas i sitt hjärta, och deras hjärta sitter mitt i deras liv — i skaftet.

»Ack», tänkte träskeden, »om jag ändå vore en silversked, ty nu blir det ändå inte andra än pigor och drängar, som skola hantera mig; men vore jag en silversked, så kunde det hända, att själva kungen kunde äta med mig ur ett silverfat fullt av risgrynsvälling. När jag är träsked, så blir det ingenting annat än mjölgröt jag får blöta mig uti.»

Och matskeden sade till sin matmor: »Kära fru, jag anser mig för god att vara bara en simpel träsked; jag känner på mig, att jag inte passar att vara i köket, utan jag bör vara på stora bordet. Jag kan ej med pigor och drängar, de ha så plumpa fasoner och gå så illa åt mig. Kära fru, laga så, att jag blir en silversked.»

Matmodern ville göra den lilla skeden till viljes och bar henne bort till en guldsmed, som lovade att försilvra henne. Och han överdrog träskeden med silver, så att hon glänste som solen, och hon var så glad i sitt hjärta, att det nästan kunde kännas hur det slog inuti skaftet. När hon kom hem, lades hon i silverkorgen och drack dukskål med alla silverskedarna, lät teskedarna kalla sig moster och sade kusin till silvergafflarna. Dessutom räknade hon släktskap med en förläggarsked, som hon kallade mormor, fastän hon aldrig sett henne för.

Men när skedarna skulle brukas, fick hon alltid

ligga kvar i silverkorgen, fastän hon alltid lade sig överst för att icke glömmas bort, så det var icke hennes skuld, att hon ej kom med. När detta flera gånger hänt och hon alltid fick ligga kvar, så klagade hon för frun och sade: »Jag skulle be, att jungfrun underrättades om att jag är en silversked och lika god som någon annan. Jag begriper

inte hur hon kan skilja mig från de andra, ty jag är mycket blankare än alla de andra.»

»Jo», sade matmodern, »hon känner på tyngden, att du bara är en försilvrad träpinne.»

»Tyngden, tyngden!» stammade trä-

skeden, »det är således inte bara glansen utanpå, som skiljer en verklig silversked från en träsked.»

»Nej, barn lilla, silver är mycket tyngre än trä, det är huvudsaken.»

»Nå, så gör mig tyngre; jag vill prompt bli så god som de andra, ty den förnedringen tål jag inte.»

Matmodern ville gärna göra sin lilla träsked till viljes och bar henne åter till guldsmeden.

»Kära hjärtans», sade hon, »gör denna skeden lika tung som en silversked.»

»Det är omöjligt utan att gjuta bly i skaftet», sade mästaren.

»Ah», tänkte träskeden, »då måste han genomborra mitt hjärta ... men man måste lida allt för äran. Han må genomborra hjärtat och gjuta det fullt av bly, bara jag blir ansedd som en verklig silversked.»

* * *

Guldsmeden borrade djupt genom den arma träskedens hjärta, det gjorde ont, mycket ont, men hon teg och led. Han göt bly i det borrhålet, det flöt genom hjärtat och stelnade där inne, men hon tålde även detta — allt för ärans skull.

Äntligen var hon färdig, och nyförsilvrad återkom hon i silverkorgen.

Men nu tog jungfrun henne för en verklig silversked, och hon skulle känt fröjd däröver, om hon ej haft en blyklump i hjärtat; men den hindrade henne att vara glad över sin ära.

I flere år gick hon och gällde för en silversked, så väl var hon försilvrad, och så väl var tyngden avvägd.

Men matmodern dog, Detta nästan gladde träskeden, ty matmodern var den enda, som visste, att hon var en träsked med silver utanpå och bly inuti.

»Nu vet ingen annat, än att jag är en silversked», tänkte hon; »nu är min ära befast.»

Men allt silvret såldes och skulle arbetas om. Då den stackars träskeden såg smältugnen och

visste, att hon skulle kastas dit in, blev hon förskräckt och begynte tala vid de andra skedarna om det tyranni, som man övade mot den stackars varnlösa. »Man skall bränna upp oss, man skall tillintetgöra oss», sade hon.

»Å nej, de må gärna smälta oss», sade silverskedarna; »vi ha visserligen en smula koppar i oss, som gärna må brännas bort; sedan bli vi renare och bättre, än vi voro förut.»

Men träskeden var otröstlig, och då man ämnade kasta henne i degeln, sade hon med darrande röst:

»Käre mästare! Visst är jag en silversked, det förstås, och det synes utanpå och kännes på tyngden också; men jag är ändå ej av samma slags silver som de andra, jag är av ett finare slag, som ej tål elden, utan flyger bort i rök.»

»Är du kvicksilver då?»

»Ja, kvicksilver, ty jag är kvick av mig.»

»Å nej, du är inte kvicksilver men kanske av tenn.»

»Hur kan mästaren tänka så gement om mig?»

»Eller kanske bly?»

»Bly? Det måtte väl mästaren se, att jag inte är bly.»

»Nå, jag skall se efter», sade mästaren och ville böja på skaftet — men knack! Det gick av, och blyklumpen föll därur.

»Således bara en träsked.» —

»Ja», sade träskeden, som, sedan blyet kom bort, kände sig helt lätt och glad; »ja, jag är bara

en träsked och vill nu endast vara en träsked. Tag bort försilvringen, kära mästare, limma ihop mig och lägg mig ute i köket, tillsammans med de andra träskedarna, så skall jag säga dem hur dumt det är av en träsked att vilja vara en silversked.»

44. De kinesiska prinsessorna.

Kejsaren Tjon-Ki i Kina hade två döttrar, som voro tvillingar och så lika varandra, att mandarinerna i all sin underdånighet icke voro i stånd att skilja dem åt, utan trodde, att de kröpo på knäna (ty så artig är man där i landet) för prinsessan Mia, när de egentligen gjorde sin hälsning inför prinsessan Nuna. Men detta var på det hela detsamma, ty bägge voro prinsessor och således lika förnäma, och mandarinerna brydde sig inte om huru de voro för övrigt.

Kejsarinnan Ta-Ka kände dock sina döttrar bättre, än mandarinerna gjorde det, och hon sörjde över dem bägge. Alla de, som fingo se dem (men det var icke många, ty det brukas ej där i landet, att man får se de kejsarliga), påstodo, att prinsessan Mia liknade en sol och prinsessan Nuna också en sol; ty de voro båda prinsessor, och den ena fick inte vara sämre än den andra.

Kejsarinnan fann också, att de voro underbart sköna, och själva kejsaren, som eljest just inte hade något omdöme, tänkte detsamma som kejsarinnan.

Och så suto kejsaren av Kina och hans kejsarliga gemål en afton helt ensamma på den gyllene tronen och hade tråkigt; ty kejsaren tänkte på att den kinesiska muren inte var stark nog att slänga ut mongolerna, och kejsarinnan på sina bägge döttrar. Den ena var för stolt, den andra för ödmjuk — den ena var ej nöjd med mycket, den andra var nöjd med litet.

Kejsarinnan bad genom sin förste kammarmandarin, att kejsaren täcktes lyssna till hennes tal. Kejsaren svarade strax: »Jag lyssnar», vilket kammarmandarinen framförde, sägande: »Världens medelpunkt, lejonets besegrare, härskaren över de åtta haven, himmelens son, lyssnar.» Då började kejsarinnan och sade: »Som eders högtskinande majestät torde allernådigst påminna sig, hava vi tvenne barn, den högborna prinsessan Mia och den lika högborna prinsessan Nuna.»

Kejsaren nickade. »Prinsessan Mia», fortfor kejsarinnan, »är högmodig och stolt, pockande och inte nöjd med något. Prinsessan Nuna är däremot ödmjuk och nöjd med det lilla. Mig tyckes, att det är fel hos bägge, och jag ville därför kalla en trollkvinna från tibetanska bergen och låta henne pröva prinsessorerna och ändra deras sinnelag, om hon kan.» Och kejsaren nickade.

* * *

En tid därefter kom trollkvinnan, ridande på en svart oxe med vita horn och röda ögon. Det

var en liten hopskrumpen kvinna med glasaktig blick och djupa rynkor. Det gråa håret flög som en virvlande rök omkring hennes huvud, och hon var klädd i en röd kappa, som glödde som eldkol. Trollkvinnan infördes i den gyllene salen och satte sig på en dyna, gjord av tigerhud och fylld med håret av tusen döda mongoler.

Kejsarinnan neg ödmjukt, och trollkvinnan sade: »Vad söker du hos mig, arma moder?»

Kejsarinnan bugade djupt och sade: »Jag har två döttrar, vilka äro under av skönhet.»

»Skönheten förgår — även jag har varit så skön, att jag fördunklade både ros och lilja, och mina ögon tindrade som stjärnor. Skönheten förgår.»

»Mina döttrar äro kunskapsrika», sade kejsarinnan.

»Kunskapen är god, men ett ädelt hjärta bäst.»

»Ja visst, och just för att pröva deras hjärtelag och utforska deras öde har jag hämtat dig hit.»

»Deras öde beror av dem själva. För hit edra döttrar — prinsessorna, som de kallas av världen — de stackars barnen, som de kallas av mig.»

De bägge prinsessorna infördes och stodo där, klädda i juveler, framför den gamla sierskan. Sedan hon en lång stund betraktat dem med sina sjögröna, gnistrande ögon, sade hon:

»Mina barn! Jag har medfört några skänker till eder. Som I väljen, så går det eder, väl eller illa.»

Prinsessan Mia slog en knyck på nacken, men prinsessan Nuna böjde ödmjukt på huvudet.

Trollkvinnan öppnade ett gammalt fult skrin, som hon fört med sig, och tog upp några ägg. Några voro av klaraste diamant och glindrade som solen, då den står högst på himmelen. Några andra

åter lågo i en ask och sågo ut som senapskorn, grågula och utan glans.

»Se här, barn!» sade trollkvinnan. »Dessa diamantägg äro dyrbara i detta ögonblick; men dessa små

obetydliga och dunkla bära en framtid i sitt sköte. Väljen — nutid eller framtid —» med dessa ord räckte hon ut sin hand.

Prinsessan Mia grep genast de blixtrande diamantäggen, men prinsessan Nuna valde de små dunkla och obetydliga, som buro framtiden i sitt sköte.

Och prinsessorna avlägsnade sig. Prinsessan Mia skrattade föraktligt åt sin systers »dumma» val. Hon hade också kunnat få ett diamantägg,

men valde de fula. Så löjligt, så enfaldigt, så pjåkigt detta var! Men prinsessan Nuna smålog och sade: »Det ligger en framtid i dessa små ägg. Ögonblicket är ditt — framtiden min.»

När prinsessorna avlägsnat sig, sade kejsarinnan: »Ädla sierska, hurudan blir mina döttrars framtid?»

»Mia bringar olycka över landet, men Nunas namn skall evigt leva i välsignelse.»

* * *

Det var en sorglig spådom, som rörde själva kejsaren av Kina, när han någon gång täcktes allernådigst påminna sig, att han hade två döttrar.

Ryktet om trollkvinnans skänker lopp som en blixtnad kring landet och utom dess gränser.

Mongolernas stor-khan eller konung fick höra ryktet om diamantäggen och beslöt att bliva deras ägare. Han uppbadade sitt folk, som i oräkneliga skaror samlades omkring honom, och tågade mot den kinesiska muren, som snart genombröts, och under mord och brand översvämmade de rovgiriga hoparna landet.

Kejsarens härar blevo slagna, och snart stod den övermodige stor-khanen utanför palatsets portar och sände ett bud, som sade: »Min herre stor-khanen hälsar eder, den förnämsta av alla kinesiska krukor och tekannor, att han vill hava eder dotter Mia till gemål samt som hennes hemgift de diamantägg hon fått av trollkvinnan. Om han ej

genast får detta, bränner han edert palats till aska och låter hänga eder själv i en galge.»

Detta var väl just ej så artigt, men gjorde, att kejsaren i Kina talade och sade: »Vår dotter Mia må bliva stor-khanens gemål och taga diamant-äggen med sig, om jag bara slipper se min käre måg, den stråtrövaren.»

Prinsessan Mia grät bitterligen, men avsändes med sina diamantägg till stor-khanen, som skickade prinsessan till sina andra tjänstekvinnor, men lade äggen i sin skattkammare. Sedan han avtågat, försäkrade mandarinerna, att han hade flytt för kejsarens förkrossande onåd. Och kejsaren nickade, emedan detta skulle vara sant i Kina.

Landet var förhärjat; fattigdom och nöd hem-sökte folket, och hungersdöden kom som ett bleklagt spöke. Från alla håll hördes jämmer och klagan, men prinsessan Nuna smålog milt som en ängel och sade: »Jag har framtiden i min hand. Framtiden bär välsignelse och lycka i sitt sköte.»

Hon hade vårdat de små oansenliga, bleka äggen — och se! ur dem kommo små maskar, som hon närde med friska blad. De växte och blevo stora, och slutligen spunno de sig in i sin puppa för att stanna där, tills de blevo fjärilar. Men puppan bestod av glänsande, oändligt fina trådar — de voro så fina, så glänsande, så starka — och prinsessan tvinnade dem till tråd och vävde ett aldrig förut sett dyrbart tyg av sina maskars tysta, föraktade spånad. Det var siden. Prinsessan Nuna hade upptäckt silkesodlingen. Hastigt utbredde sig

kunskapen om denna rikedom. Tusen sinom tusen ägg lämnades ut till folket, och dessa föraktade ägg återgävo kejsardömet dess rikedom och forna makt.

Och folket välsignade Nuna, som valt de små obetydliga och dunkla äggen i stället för dem, som voro av slipad diamant. Mia vann ögonblickets pris men Nuna eftervärldens välsignelse. Men kejsarinnan lät bygga ett tempel till framtidsödets ära och satte över portalen i gyllene kinesiska bokstäver följande inskrift: »Din skörd skall bliva efter din sådd.»

Det kinesiska templet har länge sedan försvunnit; men det, som icke kan försvinna, är den sanning det gamla tänkespråket innehåller. Sanningen är evig.

45. Lycklig som en prinsessa.

Det var en gång en liten snäll och god prinsessa, som omtalades i hela landet, ty älskligare barn fanns icke i hela konungariket. Alla små flickor i landet ville så gärna se den snälla prinsessan, som var så lycklig och så hög och så rik och så vacker.

Hände sig så en gång, att den lilla prinsessan red ut i sin faders land, buren av en vit sedig gångare, och det kom ut i hela landet, att prinsessan företog denna färd för att få se landets alla små barn. Men sedan fingo föräldrarna aldrig höra

annat än: »När kommer prinsessan? Hur ska vi få se henne, tala med henne och niga för henne?» Och så övade barnen sig i att niga, så att det gick, som då man stöper ljus.

Nu kom ryktet, att prinsessan snart skulle komma, och då blev oron ännu större. Man band blomsterkvastar, och prinsessan hade behövt tio vagnar för att kunna föra med sig alla blommorna, om hon skulle gömma dem, ty kvastarna blevo så stora. Ingen ville vara den sämsta.

* * *

Det var så fem små flickor, som ställde sig vid en grind på vägen, där prinsessan skulle fara fram. De övade sig i att niga, och var och en hade sin stora blomsterkvast, utom en nioårig flicka. Visst höll hon lika mycket av den lilla prinsessan som de andra; men hennes föräldrar voro fattiga, och hon hade inga andra blommor än några förgätmigej, som hon bundit tillsammans med ett grässtrå. Hur ömkligt tog ej detta sig ut mot de granna rosorna, liljorna, syrenerna och pionerna, som de andra hade!

»Inte går det an, att du kommer med den där lilla simpla kvasten av blå blommor, som växa överallt», sade de andra flickorna, och den lilla fattiga flickan tänkte liksom de: »Inte går det an.»

Och så hade de mönstrat varandra, då de plötsligen i en krökning av vägen sågo den vita gångaren och prinsessan med sitt följe.

Flickorna ordnade sig så, att de största stodo främst, och den lilla flickan med förgätmigej blev nästan undangömd av grinden, så tillbakaskjuten blev hon.

När prinsessan kom närmare, nego de alla på en gång. Den lilla undanskymda kunde ej ens *detta* riktigt utan stod där och knixade med knäna och visste ej riktigt hur hon skulle bära sig åt, ty hon hade inga finare seder lärt; men att mena väl — det hade hon lärt. De andra nego så jämnt och vackert, som om de varit fyra ljus, vilka suttit på *en* sticka och på en gång blivit neddoppade i ljuskärnan.

Och prinsessan stannade den mjölkvita gångaren och smålog så gott, att de små flickorna vid grinden riktigt togo mod till sig och trädde fram samt ropade: »Gud välsigne vår lyckliga prinsessa!» Och så bjödo de henne sina blomsterkvastar, men hon tog blott en liten blomma ur den första och sade: »Tack, tack! Jag kan ej gömma så många. Du var med om att kalla mig lycklig; men, kära du, *varför* är då jag så lycklig?»

»Prinsessan är så hög och förnäm och rik, och alla människor ära henne — hon är kungens dotter.»

Prinsessan smålog. »Tror du då, att alla kungadöttrar äro lyckliga? Nej du; däri ligger det inte.»

»Men prinsessan är så vacker», sade den andra flickan.

»Ja», sade hon, »men det finnes många, som

äro vackra, och de äro ej lyckligare för det; nej, däri ligger det inte.»

»Prinsessan är så avhållen av alla», sade den tredje.

»Alla snälla barn äro avhållna», sade prinsessan; »däri ligger det inte.»

»Prinsessan slipper arbeta», sade den fjärde.

»Tror du det? Däri bedrar du dig; just därför att jag är kungens dotter, måste jag lära mig mycket, som I inte behöven, men som jag måste kunna, och dessutom vore jag olycklig, om jag skulle leva överksam. Nej, däri ligger ingen lycka; men», tillade hon, »kom fram, du lilla, som står där borta! Kom hit! Kan du säga varför jag är så lycklig?»

Den lilla fattiga flickan gick blyg fram med sin lilla förgätmigejkvast och närmade sig prinsessan. »Säg mig, lilla flicka, varför tror du, att jag är så lycklig?»

»Jo, du är så god, och du kan göra så mycket gott», viskade den lilla flickan och räckte fram sin lilla blomsterkvast. Den tog prinsessan, så stor den var, och fäste i sitt skärp. »Ja, ser du, du har rätt. Jag kan göra mycket gott, därför är jag lycklig. Men vem som helst kan göra gott i sin mån, den ena mer, den andra mindre. Försök, och du skall själv få erfara huru det är att vara lycklig som en prinsessa.»

Med dessa ord fortsatte prinsessan sin färd, och den enda blomkvast hon förde med sig hel var den lilla av förgätmigej.

Det var en ruskig höstdag, då samma lilla flicka, som var så blyg, då hon stod vid grinden, sprang barfotad, men munter och fri, på en gångstig genom skogen. Hon hade med sig en stor, präktig smörgås, som syntes smaka alldeles förträffligt.

Då såg hon nära vid gångstigen en liten blek

gosse, som utmatlad dignat ned i mossan.

»Hur är det med dig? Är du sjuk?» frågade flickan deltagande.

»Nej, men jag orkar inte gå längre, jag har inte ätit på två dagar», sade gossen sakta.

»Inte ätit på två dagar! Se där har

du min smörgås, jag har bara bitit en smula i ena kanten.» Och gossen tog den med begärlighet och började äta. Hur glad var han icke, och hur väl smakade ej den där smörgåsen, då han ej ätit på två dagar!

Den lilla flickan kände sig glad på ett så underligt sätt, där hon satt på en stor sten och betraktade gossen och hans glädje.

Då flög en tanke genom hennes lilla huvud: »Nu förstår jag», sade hon sakta till sig själv. »Nu

vet jag hur det känns att vara lycklig som en prinsessa.»

46. Ett litet varmt hjärta.

Det var nu så beskaffat med madam Eks Jakob, att han aldrig kunde se någon lida utan att försöka hjälpa. Men som han själv hade litet eller intet, blev hjälpen därefter, att döma efter människosynpunkt. Inför Gud, som dömer efter viljan, var han däremot en välgörare i stor skala, det kan man vara säker på, och den domen är den enda riktiga, det kan man också vara säker på.

Madam Ek, som skötte portvaktssysslan i det stora huset, var icke Jakobs riktiga mamma. Då hade hon nog varit snällare mot honom, än hon var, och förstått honom bättre, än hon gjorde. Hon var bara hans fostermor, och det kan nog hända, att hon hade rätt i att den betalning hon fick för honom var otillräcklig. Men hon hade icke rätt i att vid alla tillfällen förebrå den stackars gossen detta, han som icke hade någon i hela vida världen att fly till. Mat fick han emellertid, det vore orätt att säga annat, och stryk fick han också, det visste folk, som bodde på nedra botten och kunde höra madams Eks vredgade stämma och vinandet av rottingen, som föll i täta slag över barnets späda lemmar. De kunde också höra den lilles snyftningar och böner om förskoning, men ingen kunde minnas sig av honom hava hört ett barns så ofta

i nödens stund avgivna löfte att »aldrig göra så mer». Han var ett »intrikat stycke», påstod madam Ek, fastän han inför alla andra föreföll som det blidaste, beskedligaste barn i världen.

»Men vad gör han då?» frågade med skäl grannarna en gång efter en av de vanliga »stormarna», då madam Ek kom släpande med sitt offer i tröjkragen över gården — alldeles som när man tar en okynnig hundvalp i nacken — för att stänga in honom i vedboden.

»Vad han gör?» eftersade madam Ek och satte båda händerna i sidan, med utseende av en gryta, som håller på att koka över. »Jo, det skall jag säga er. Han gömmer undan av sin middagsmat hela små paket, när han tror sig obemärkt, och ger åt en hop ungar i skolan, som han påstår ingen middag ha fått hemma — liksom han visste det! När han sedan blir mager som en skrika, är det jag, som får skulden. Och så ger han bort av sina kläder. Här om dagen fanns inte en gammal väst, som jag tänkt klippa sönder till trasmattor, och vad hade han gjort, tror ni? Skänkt bort den till en trasvarg en söndagsförmiddag, då jag var i kyrkan. Senast i förrgår kom han och bad att få skänka bort sitt enda par kängor till en kamrat, som fått frost i fötterna och inte kunde komma i skolan, emedan hans skodon voro för små. Själv sade sig den slyngeln — jag menar Jakob förstås — gärna kunna gå i trätofflor. Och värst av allt är, att han drar hit all världens utsvultna hundkräk och skulle ge dem varenda smörgåsbit han

får, om jag inte passade på. Man får ordentligt vakta honom, medan han äter. Sitter här inte en gammal ruggig vit pudel och tjuter i kölden om kvällarna, så man kan bli ängslig. Och så tjuter pojken inomhus på sitt sätt för det han inte får släppa in honom. Ja, stackars den, som skall uppfostra andras vanartiga barn! Den får skam till tack. Och varför tror ni, att jag aldrig får honom att be om förlåtelse som andra barn? Jo, för han vet, att bara han kommer åt, gör han samma spektakel om igen.»

»Men det är ju i alla fall redbart», menade en gammal tvätterska, som avhört hela syndaregistret.

»Redbart?» fräste madam Ek, »det är hårdnackat och gement rentav. Om han nånsin gjorde någon nytta för sig på lediga stunder. Nej, tro inte det! Hänga över boken först och sist, det är hans göra.»

»Också lär han ha vackra betyg från skolan», medlade ytterligare tvätterskan.

»Betyg — ja, dem blir man inte fet på, skall jag säga madam. Nej, han är och blir en odåga.» Och därmed gick madam Ek in i sin portvaktskammare och slog igen dörren, så att det sjöng i knutarna.

* * *

På kvällen var det gnistrande kallt. Vart steg knarrade i den frusna snön, och det smälde och

knäppte i alla hörn, medan rimfrosten glänste och glittrade på trädens grenar.

Lille Jakob hade utstått sitt fängelsestraff i vedboden och satt nu ensam i portvaktskammaren vid fönstret med en försvarlig smörgås i handen. Madam Ek, som för tillfället plågades av tandvärk, hade på en stund gått in till en av grannarna för att söka bot. Lille Jakob hade en riktigt trevlig och lugn stund, men inom en halvtimme skulle han ligga i sin säng, det hade fostermodern befallt honom, ty det var sent; klockan var nära tio.

Då hördes plötsligt ett långdraget tjut. Han pressar ansiktet mot fönsterrutan — och mycket riktigt — där sitter utanför på gatan hans gamle vän och kamrat, den utsvultne, herrelöse hunden!

Det ryste till i Jakob. Finge fostermodern se djuret, skulle hon jaga bort det med piska eller hålla över det ett helt ämbar iskallt vatten, och den fattige hunden skulle, frusen och utsvulten, irra omkring från gata till gata för att kanske hittas död på morgonen. Och nu gjorde Jakob någonting, som skulle hava varit löjligt — om det inte varit rörande. Han rusade in i den lilla garderoben, där han rafsade till sig någonting, och så, med detta under armen och sin smörgås i handen, smög han sig ut på gatan, tyst som en ande, och fram till sin trogne vän, som så när kastat omkull honom av bara glädje. Först gav Jakob honom sin smörgås, som strök med i tre »nafs», och så — nu kommer det lustiga — trädde han på hundens framtassar ärmarna av en gammal urväxt

tröja, som han knäppte igen på hans rygg. En gammal svart spetsmössa, med vilken madam Ek troligen stoltserat på kalas i forna dagar, satte han över hundens huvud och knöt mycket ordentligt banden under »hakan», och så slog han båda armarna om djurets hals och sade halvhögt: »Gå nu sin väg, gamle Polle» (han kallade honom så, ty han visste inte vad han hette), »gå nu, säger jag, eller om han vill sitta kvar, så tjut åtminstone inte, hör han det!»

Ni kan tänka er hur Polle såg ut i sin märkvärdiga vinterkostym, för vilken han till på köpet inte tycktes vara det ringaste tacksam. Först satt han stilla några minuter och »skämdes som en hund», bokstavligen talat. Sedan ruskade han på sitt stora huvud, så att spetsmössan flög från det ena örat till det andra, varefter den som en oformlig kasse hamnade under hakan, och till sist började han trampa och trampa i snön med framfötterna för att få av sig »byxorna».

Jakob blev alldeles förfärad. Var minut var dyrbar. Fostermodern kunde ju komma när som helst, och då — ve både honom och hunden! »Dumme Polle», utbrast han slutligen med gråten

i halsen, »förstår inte Polle, att han fryser ihjäl, om han inte har tröjan på!»

* * *

»Ho, ho, ho», hördes bakom gruppen ett godmodigt skratt. »Vad är det här för en maskerad mitt på gatan?»

Jakob rusade upp och såg — icke fostermodern, som han i första häpenheten tänkte, utan den snälle gamle herrn mitt emot, åt vilken han ett par gånger fått springa ärenden och som alltid nickade åt honom så vänligt, då de möttes på gatan.

»Ack, herrn», sade Jakob med stora tårar i ögonen, »det är en stackars hund, som ingen rår om. Han får inte komma in någonstans, och han fryser visst ihjäl i natt, om han inte har någonting på sig, och så tänkte jag, så tyckte jag... Åh, det är visst »mamma», som tar i dörren. Söta, go'a herrn, tala inte om —»

»Är du rädd för din mamma, barn, din egen mamma?» frågade herrn allvarligt och fattade gossens hand.

»Ja, — nej — jo ... hon ropar på mig», viskade gossen och skälvde i hela kroppen. »Snälla, snälla herrn, tag med sig Polle och låt honom ligga i någon vrå var som helst, annars fryser han ändå ihjäl, fast han har byxor på» — och som en vind var Jakob inom dörren hos sin stränga fostermor, som inte gav sig, förrän hon plockat sanningen ur den »gemene pojken» och tuktat honom

så pass som de av tandvärken något försvagade krafterna tilläto.

Den »snälle herrn», som stannat en bra stund utanför, sysselsatt med att befria Polle från hans maskeradkostym, hörde därunder från portvaktskammaren, trots dubbelfönstren, någonting, som gjorde, att han följande dag hade ett långt enskilt samtal med madam Ek, vilket åter hade till följd, att lille Jakob efter en månads tid lämnade portvaktskammaren och sin s. k. mamma för alltid. Tillsammans med den försvarslöse Polle fick han ett lyckligt och välsignat hem hos den snälle herrn, som åsett hans barnsliga försök att skydda ett värnlöst, stackars djur. Han fick i honom den ömaste far för livstiden. — Numera var det ingen, som hindrade lille Jakob i hans läsning. Tvärtom fick han studera så mycket han ville, och studera gjorde han som en karl.

»Vad blev han sedan, när han blev stor?» hör jag någon av er fråga.

Har ni ej gissat det? Vad skulle han bli, han med sitt varma hjärta för de stumma varelserna, om icke djurläkare? Det blev han, men den dag fick Polle ej uppleva. Han dog många år förut, hedrad och lycklig på gamla dar, saknad efter döden och begravnen i trädgården. På hans gravsten — han har verkligen en sådan — stå bara följande rader:

»Här gamle Polle sin vila fann.
Du är ej trognare du än han.»

47. Jätten Kälve.

Kälve, en jätte.

Dovra, hans hustru.

Skådeplatsen är ett välvt rum inuti en ättehög. Jätten, hans hustru och ett jättebarn sova på var sin bänk.

Kälve (far upp ur sömnen). Hu! — Vad är det för ett ljud? Där hörs det igen. *Dovra!* Hör du inte? *Dovra!*

Dovra (omornad, gnuggar sig i ögonen). Vad är det?

Kälve. Det är ett ljud, som stör mig; det gnisslar till så skarpt. När min flintyxa for emot berghällen, lät det inte hälften så svårt som detta. Hör! Hör du! Skär det inte i öronen?

Dovra. Det är något ovanpå vårt tak. Skall jag gå och se efter vad det är?

Kälve. Ja, gör det. (*Dovra* går.) Jag undrar just hur många solvarv vi ha sovit nu. Det är nog länge sedan jag fällde uroxarna med min klubba och flådde dem med stenkniiven. Det var ett skönt liv. Men sedan de nya vita bjällkorna började skaka sina bjällror, så att hela luften dallrade, har det aldrig varit trevligt ovan jord. Hit ner höras de inte. Det var heller inte ett sådant ljud denna gången; det var någon annat. — Se, där är *Dovra*.

Dovra (kommer in; bär i förklädet en bonde med hans plog och oxar; visar det för jätten). Se, sådana kryp jag har hittat! Det var något i det

här vassa verktyget — ett slags plog skall det väl vara — som skrapade emot vårt tak och störde dig.

Kälve. Hm, hm! Låt se!

Dovra. De här små dockorna skulle passa till leksaker åt lillan där. Skall jag väcka henne och låta henne få dem?

Kälve (tar försiktigt och fingrar på plogen). Gör inte det! Så vass, så vass är den här eggen, som jag aldrig känt något förr. Den här lilla leksaken, du, skall mjuka upp den hårda jorden tio gånger bättre än vår stora tråplog. Kornet skall gro och växa bra i sådan jord. De här dockorna, som jag kunde krama till mos med ena handen, förmå där ute mer, än vi förmådde. De skola taga vår plats och behålla den. Bäst att vi sova, ty vår tid är förbi. Bär ut alltsammans men försiktigt!

Och kanske är bäst som nu det gått,
 om rätt jag allt förstått:
 stort eller smått
 är lika gott,
 om sin plats det fyller blott.

48. Gästum blindes gåtor.

Heidrek hette en konung i Götaland. Han hade gjort det löfte, att var och en, som hade brutit honom emot och sedan fölle i hans våld, skulle dömas av konungens tolv vise män eller ock giva konungen gåtor att gissa; kunde Heidrek icke tyda dem alla, skulle den brottslige vara löst från sin skuld men annars lida sitt straff efter de vises dom. Men aldrig hade kommit en man så klyftig, att ej konungen gissat alla hans gåtor.

En man hette Gästum blinde. Han hade svårt förbrutit sig emot Heidrek. Konungen sände bud och stämde honom inför de vises dom. Gästum blinde räddes att fara till Heidrek, ty konungen var grym, svekfull och illa beryktad. Han offrade till Oden och bad om hjälp. Samma dag kom en främmande man, högväxt och enögd, och erbjöd sig att fara i Gästum blindes ställe. Och så är sagt, att när den främmande kom till konungens gård, tycktes han alla vara den rätte Gästum blinde, det han ock sade sig vara. Han begärde att få giva konungen gåtor att gissa. Heidrek svarade ja, och gåtostriden började:

Gästum blinde. Hemifrån for jag och såg på vägen vägar: väg under, väg ovanför, vägar över alla vägar. Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: du for över en bro, fisken sam under, fågeln flög över, det var vägar över vägar.

Gästum blinde. Vilka äro de kvinnor, som gå fram tillsammans, djärva liksom deras fader — de hava dragit ofärd över mången man, därför måste envar frukta dem? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: det är vågorna, det stormiga havets döttrar.

Gästum blinde. Vilka äro de flockar, som fara över land — vit sköld bära de om hösten men svart om sommaren? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Dina gåtor försämras, Gästum blinde; snart har du väl inga kvar. Lätt att gissa var denna gåta: det är skogsripor, som äro svarta om sommaren och vita om vintern. — Vill du nu underkasta dig de vises dom?

Gästum blinde. Det vill jag icke; än vill jag försöka med flere gåtor. Vad var det för ett djur jag såg vid konungens portar — det hade åtta fötter och bar sina knän högre än kroppen? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Det var en spindel.

Gästum blinde. Vem är den mörke, som far över marken — han sväljer skog och sjö, fruktar vinden men icke människor; han går emot solen

och skymmer henne? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: det är dimman; hon skymmer bort solen, och ingen människa fördriver henne utan vinden allena.

Gästum blinde. Vilka äro de två, som hava tio fötter, tre ögon och en svans? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Det är Oden och Sleipner, som han rider på.

Gästum blinde. Säg mig då, Heidrek, konung, eftersom du är visare än alla andra: vad viskade Oden i

Balders öra, då han lades på bålet? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Det vet du allena vad du då sade, usla troll! Därvid drog konungen sitt svärd, Tjinfing, och högg efter Oden i högsta vrede.

Då flög Oden upp i falkhamn, och hugget träffade en av Heidreks män.

Oden talade:

»Illa gjorde du nu, Heidrek, att du anföll mig utan orsak; därför skall du få din bane av de sämsta trälarna.»

Därmed försvann Oden.

Men vad han förutsagt, det skedde ej långt därefter.

49. Gråkappan.

Det berättas om kung Karl XI, att han på sina resor ofta ville vara okänd, dels för att bättre lära känna sitt folk, dels ock därför, att han ville själv se till huru landshövdingar, fogdar och andra ämbetsmän skötte sina tjänster. Klädd i en enkel gråkappa, kom han då ridande på en bondhäst eller åkande i en simpel släde, och den, som såg honom, kunde icke tro, att det var kungen. Under dessa färder på landsbygden fick han heta »Gråkappan».

Det hände en gång, när kungen hade rest på jakt, att han åkte på en bondsläde i Närkes skogar utan annat sällskap än en ung dräng, som skjutsade. Efter sin vana begynte han muntert språka med sin körsven. Drängen var förständig i sina svar och därjämte kvick och lustig. Kungen frågade: »Har du nånsin sett kungen?»

»Nej, det har jag inte, men jag kan väl tro, att han ser ut som en annan människa.»

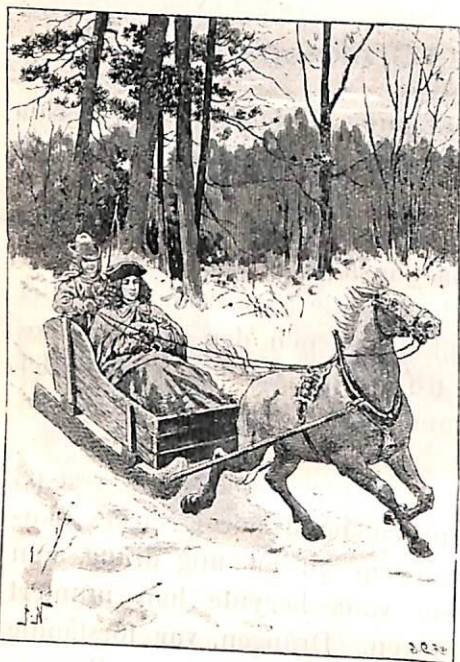
»Vill du se kungen?»

»Ja, vore roligt nog en gång ha sett'en.»

»När vi nu kommer fram till jaktplatsen, äro många granna herrar samlade, och bland dem är kungen; då får du se honom.»

»Men hur skall jag veta bland så många granna herrar vem som är kungen?»

»Jo, den, som har hatten på sig, när alla de andra taga hattarna av sig och buga sig för honom, det är kungen.»

När de nu kommo fram till jaktplatsen, där herrarna voro samlade, togo alla av sina hattar, bugade sig och omringade släden, i vilken kungen och skjutsdrängen sutto med hattarna på sig. »Nå», sade kung Karl, »vem tror du nu är kungen?» Drängen

såg sig förvånad omkring, såg på kungen och svarade: »Antingen är det I eller jag; alla de andra hava tagit hattarna av.»

Kung Karl tyckte om den raske och muntre körsvennen och sporde honom: »Per, har du lust att tjäna kungen?»

Per svarade ja, och kungen tog honom i sin tjänst.

50. Kungen och den lille skjuts-gossen.

En gång, när kung Karl XI var ute och reste okänd och hade kommit fram till en gästgivargård för att byta om häst, fick han till ledsagare en liten skjuts-gosse, som ivrigt påstod, att han hade rätt att få rida med på hästen. »Du har rätt», sade kungen, som redan satt i sadeln, »kom och stig på min fot, så kommer du upp!» Så skedde, och nu bar det av utåt landsvägen.

Snart uppstod ett livligt samspråk mellan de båda ridande, och gossen var rask i sina svar och ganska förståndig för sina år. Först talades om skolan och prästen, till slut om kronofogden. »Jo, det är en vacker en, må I tro», sade gossen med bedrövlig ton, »han kör mor från hemmanet i höst, för det hon blev så fattig under kriget, att hon inte mäktade sätta upp häst och mundering, såsom fogden ville». Kungen svarade intet härpå men tänkte så mycket mer.

Efter en stunds tystnad hade gossen glömt sin sorg och började ett muntert samtal med den okände resande.

»Kan I gissa vad jag har fått till frukost i dag?» frågade gossen med belåten min.

»Å, du har väl fått smörgås och grynvälling», svarade kungen.

»Nej, bättre upp!» sade gossen.

»Så har du väl fått korb och palt», sade kungen.

»Nej, bättre upp!»

Kungen gissade på grisstek, sötost och allahanda goda saker, men alltjämt svarade gossen, stolt över sin hemlighet: »Nej, bättre uppl»

Slutligen sade kungen: »Du har väl då fått fläskpannkaka?»

»Jo, ditåt lutar det», sade gossen förnöjd.

»Nu är det din tur att gissa», sade kungen, »kan du gissa vem jag är?»

»I är väl korporal, kan jag tro», sade gossen.

»Nej, bättre upp!» sade kungen.

»Kanske ryttmästare?»

»Nej, bättre upp.»

Gossen gissade ända upp till general, men svaret blev alltid: »Bättre upp!»

»I må väl aldrig vara själve kungen heller?» utropade gossen förundrad.

»Jo, ditåt lutar det!» svarade kungen, och gossen blev tyst, ty han fruktade, att han varit för mycket frispråkig mot en så hög person.

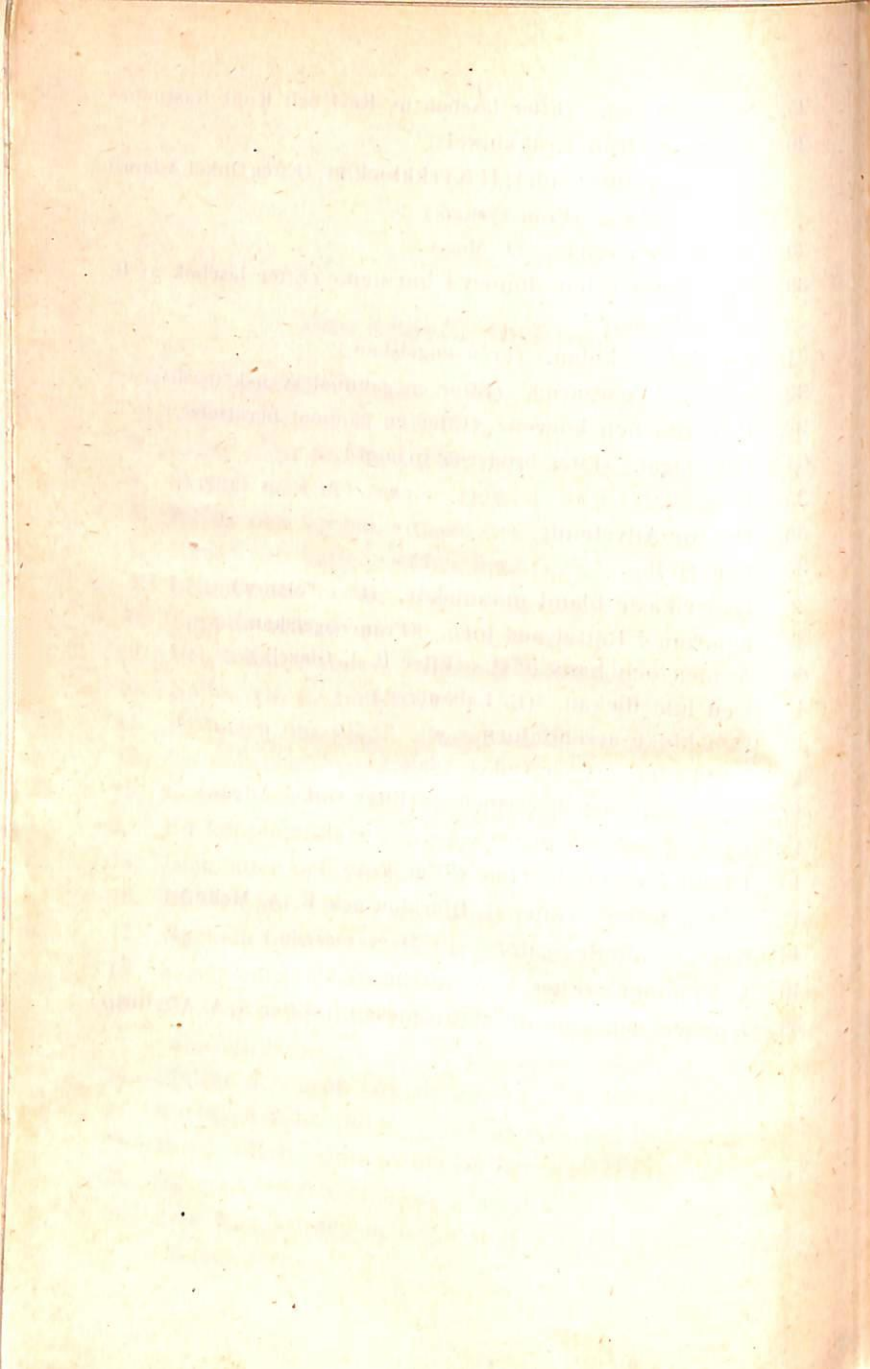
När de kommo fram till nästa gästgivargård, underrättade sig kungen om förhållandet med den fattiga änkan och fann allt vara rätt och sant, som gossen berättat. Då satte konungen sig ned och skrev ett gåvobrev till gossen på hemmanet samt sände det till landshövdingen med befallning, att häst och mundering skulle bekostas för den fattiga änkan av kronans medel.

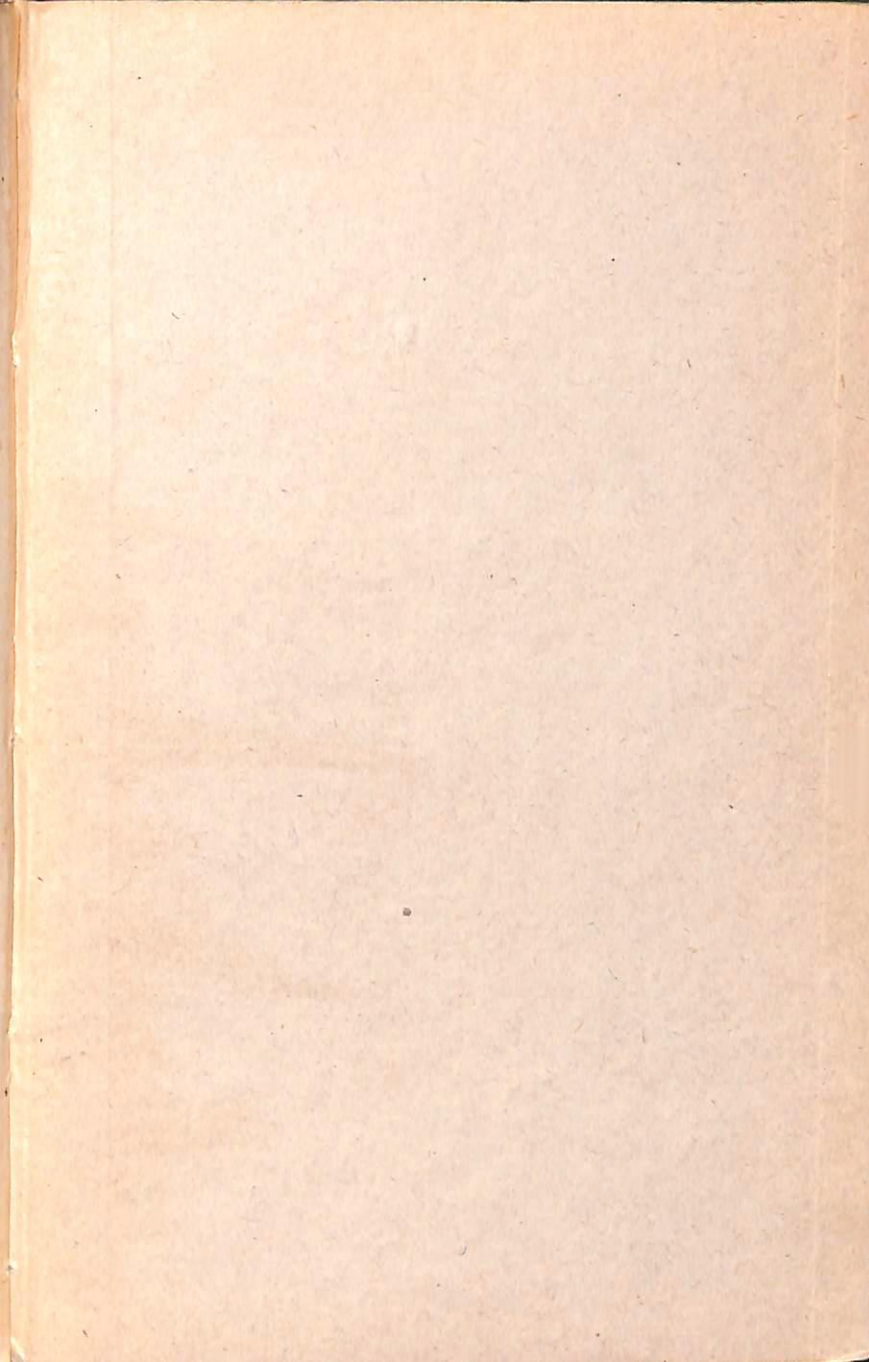
Så skildes kungen och skjutsgossen från varandra väl belåtna.

Innehållsförteckning.

1. Den nattgamle tomten. (Efter L. F. Rääf)
2. Tomten, som blev grann. » » »
3. »Mina barn äro de vackraste i skogen.» (Gammal saga.)
4. Skrinet med det rara i. (Efter P. C. Asbjørnsen.)
5. Rävén och vargen. (Gammal saga.)
6. Rävén och katten. (Efter Bröderna Grimm.)
7. Lejonet och rävén. (Joakim Larsen.)
8. Tuppen och rävén. (P. C. Asbjørnsen.)
9. Den talande slaren. (Gammal berättelse.)
10. Nalle. (H. C. Andersen.)
11. Historien om Figge. (Onkel Adam.)
12. En månskenshistoria. » »
13. Gossen, som hade för vana att överdriva. (Från engelskan.)
14. En kapplöpning i det gröna. (Efter E. W. Bäckman.)
15. Diamanter och paddor. (Från franskan.)
16. Hälften var. (Från engelskan.)
17. Nyckeln och dörrlåset. (Onkel Adam.)
18. Sagan om två kakelugnar. » »
19. Gossen, som alltid var nöjd. (R. Bergström: I folksagens rosengårdar.)
20. Plättar och gröt. (Onkel Adam.)
21. Karin på vakt. (Efter läsebok av Karl och Knut Kastman.)
22. Musikanterna, som skulle till Bremen. (Bröderna Grimm.)
23. Råvesan. (Efter en norsk folksaga.)
24. Den fula handen och den vackra handen. (Efter Fred. Bremer.)

25. Sven trogen. (Efter läsebok av Karl och Knut Kastman.)
26. Historier från Kråkvinkel:
I Det törstiga trädet; II Kyrkklockan; (Efter Onkel Adam.)
III Kräftan. (Från tyskan.)
29. En friarehistoria. (J. Moe.)
30. Ont samvete bär domen i barmen. (Efter läsebok av R. Törnebladh.)
31. Björnen i skolan. (Från engelskan.)
32. Olof och vargarna. (Efter en gammal svensk berättelse.)
33. Rövaren och korven. (Efter en gammal berättelse.)
34. Hittefågel. (Efter bröderna Grimm.)
35. Patrask. " " "
36. Doktor Allvetande " "
37. Fru Holle " "
38. Den rikaste bland människor. (Leo Tolstoy.)
39. Klockan i Rättvisans torn. (Från engelskan.)
40. Araben och hans häst. (Efter B. I. Glasell.)
41. Den lata flickan. (E. Laboulaye.)
42. Den kloke arrendatorn. "
43. Träskeden. (Efter Onkel Adam.)
44. De kinesiska prinsessorna. (Efter Onkel Adam.)
45. Lycklig som en prinsessa. " " "
46. Ett litet varmt hjärta. (Efter Lea.)
47. Jätten Kälve. (Efter G. Djurklou och K. A. Melin.)
48. Gästum blindes gåtor. (Ur Hervarasagan.)
49. Gråkappan. (Efter A. A. Afzelius.)
50. Kungen och den lille skjutsghossen. (Efter A. A. Afzelius.)

På C. W. K. GLEERUPS i Lund förlag.

LÄROBÖCKER I MODERSMÅLET

AV

G. CEDERSCHIÖLD OCH VALBORG OLANDER.

Svensk språklära för folkskolor. Tredje, omarbetade uppl.
Inb. 1: 50.

»Svensk språklära, tredje, omarb. uppl. av Cederschiöld och Olander är ett litet mästerverk, och att lyckönska äro de barn, som få inhämta satslärans grunder efter denna bok.» *J. N-r i Pedagogisk Tidskrift.*

»I denna språklära ha teori och praktik på ett sällspott lyckligt sätt stämt möte. Deras bok är ett pedagogiskt mästerstycke av klarhet, knapphet och kärnfullhet.»
Torsten Fogelqvist i Sv. Läraretidning.

Svensk uppsatsskrivning för folkskolor, realskolor
m. fl.

I. Handbok för läraren, 7:e tillökade uppl., 7: 50.

II. Övningsbok för lärjungen, 5:e ytterligare tillökade uppl.
Förra kursen 90 öre, *senare kursen* 95 öre. Båda kurserna
i ett band 1: 50.

»Säkert är detta det mest betydande arbete, som hittills på detta område utgivits på svenska.»
Ped. Tidskrift.

»Genom sin detaljrikedom och hela sin framställning är detta arbete ägnat att bliva till utomordentligt gagn vid modersmålets skriftliga behandling i vårt lands skolor.»
Folkskolans Vän.

»Det är ett synnerligen värderikt arbete.»
Sv. Läraretidning.

Riktlinjer för modersmålsundervisningen. Pris
1: 75.

»Vi uttala den förhoppningen att boken måtte finna många läsare bland dem, som ha det ansvarsfulla värvet att göra svensk ungdom förtrogen med svenskt språk.»
I. P. i Arbetet.

»Det är en intresseväckande bok med rikt innehåll, vilken ingen lärare i modersmålet bör sakna.»
E-m i Göteborgs Aftonblad.

Vinkar och råd om undervisningen i modersmålet. Pris 1: 50.

»— Arbetet är rikt på intressanta och, som jag tror, ej hittills samlade iakttagelser. Det bär på varje sida prägeln av att vara skrivet av personer, som känna våra dagars svenska i dess verkliga gestalt.»
L. H-s i Aftonbladet.

Om svenskan som skriftspråk av *G. Cederschiöld*. 4:e uppl. 4: 75.

»Detta arbete, vilket väl (jämte Tegnér's Om genus i svenskan) är det bästa som tills dato skrivits i rent nysvensk grammatik, vilket innehåller just precis det, som varje bildad svensk borde framför allt annat känna till rörande sitt modersmål, och vars innehåll därför först och främst borde inplantas vid undervisningen på det högre skolstadiet.»

Prof. Ad. Noreen i Pedagogisk Tidskrift.